

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra řízení

Diplomová práce

Vzdělávání pracovníků v Hasičském záchranném sboru

Bc. Pavlína KOSAKOVÁ

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra řízení

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kosaková Pavlína

Veřejná správa a regionální rozvoj Sezimovo Ústí - Tábor

Název práce

Vzdělávání pracovníků v Hasičském záchranném sboru

Anglický název

The Personnel Training Program in the Fire Rescue

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zlepšení přípravy obsluh telefonních center tísňového volání 112.

Metodika

V teoretické části bude stručný popis Hasičského záchranného sboru, dále co je to vzdělávání, systém vzdělávání příslušníků na telefonních centrech tísňového volání u Hasičského záchranného sboru ČR a porovnání se systémem vzdělávání u Policie ČR.

V praktické části za použití rozhovorů je zjišťován názor příslušníků TCTV 112 na to, zda je odborná příprava dostačující, zda mají možnost se dále vzdělávat. Na základě empirické části dojde k návrhu řešení, jak dosáhnout zlepšení přípravy obsluh TCTV 112.

Harmonogram zpracování

1. V prvním semestru bude formulován výzkumný problém, návrh cílů práce a metodický postup. Bude také připraven podkladový materiál k literární rešerši a zaveden výzkumný deník.
2. V druhém semestru bude připravena teoretická část (metodologie a literární rešerše). Současně bude připraven plán výzkumu a návrh postupu při verifikaci cílů nebo hypotéz.
3. Ve třetím semestru bude podle plánu realizován vlastní výzkum, sumarizace a vyhodnocení výsledků. Bude připravena praktická část diplomové práce a navržený závěr a hodnocení výzkumu.
4. Ve čtvrtém semestru bude formulována výsledná verze textu diplomové práce. Následně bude provedena konečná kontrola textu, použitých zdrojů a vlastních závěrů.

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

Celoživotní vzdělávání, vzdělávání dospělých, Hasičský záchranný sbor, Policie ČR, příslušník, operační středisko, syndrom vyhoření, odborná příprava, mimořádná událost, moduly vzdělávání.

Doporučené zdroje informací

1. ARMSTRONG, Michael. Řízení lidských zdrojů. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 800 s. ISBN 978-80-247-1407-3
2. BARTÁK, Jan. Vzdělávání ve firmě. 1. vydání. Praha : Alfa Publishing, s.r.o., 2007. 164 s. ISBN 978-80-86651-68-6.
3. BARTOŇKOVÁ, Iana. Firemní vzdělávání : Strategický přístup ke vzdělávání pracovníků. 1. vydání. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-2914-5.
4. MUŽIK, Jaroslav. Andragogika. Praha : ASPI, 2004. 148 s. ISBN 80-7357-045-9.
5. VODÁK, Josef, KUCHARČIKOVÁ, Alžběta. Efektivní vzdělávání zaměstnanců. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 212 s. ISBN 978-80-247-1904-7.

Vedoucí práce

Toth Daniel, Ing. Mgr., Dr.

Termín odevzdání

březen 2013

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Vedoucí katedry

V Brně dne 22.3.2013

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Vzdělávání pracovníků v Hasičském záchranném sboru“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Jihlavě dne 22.3.2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce panu Ing. Mgr. Danielu Tothovi, Dr. za jeho rady a připomínky, dále manželům Machovým za jejich čas a pomoc s materiály a v neposlední řadě své rodině za trpělivost.

Vzdělávání pracovníků v Hasičském záchranném sboru

Education of employees in the Fire Brigade

Souhrn

Tématem diplomové práce s názvem „Vzdělávání pracovníků v Hasičském záchranném sboru“ je detailní zachycení a popsání systému vzdělávání. Práce komplexně zachycuje danou problematiku včetně platného právního rámce. Praktická část je zaměřena na rozbor jednotlivých kurzů, které je nutné absolvovat v rámci služebního místa pracovníka. Ve svém výsledku práce je poukazováno na potřebu změny systému vzdělávání v Hasičském záchranném sboru České republiky.

Summary

The topic of the thesis entitled "Education of employees in the Fire Brigade". is a detailed description of the educational system. The thesis captures the complex issues including the current legal framework. The practical part is focused on the analysis of individual courses, which must be completed within the service areas of the worker. The result shows the need to change the education system in the Fire Brigade Czech republic.

Klíčová slova: Hasičský záchranný sbor, vzdělávání, příslušník, vzdělávací modul, Integrovaný záchranný systém, odborná příprava, odborná způsobilost

Keywords: Fire Brigade, education, member, educational module, integrated rescue system, professional training, professional qualification

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Cíl a metodika.....	11
2.1	Cíl	11
2.2	Metodika	11
2.2.1	Metody práce	11
3	Přehled řešené problematiky	12
3.1	Vzdělávání	12
3.2	Historie požární ochrany	16
3.3	Vzdělávání v požární ochraně.....	19
3.4	Hasičský záchranný sbor České republiky.....	23
3.5	Integrovaný záchranný systém.....	23
3.6	Přijetí k Hasičskému záchrannému sboru České republiky	25
3.6.1	Občanský zaměstnanec	25
3.6.2	Příslušník	26
3.7	Druhy služebního poměru	27
3.7.1	Služební poměr na dobu určitou	27
3.7.2	Služební poměr na dobu neurčitou	27
3.8	Odborná příprava a odborná způsobilost.....	28
4	Vlastní práce.....	34
I.	Část	35
II.	Část	50
III.	Část.....	55
5	Zhodnocení výsledků a doporučení.....	57
6	Závěr	63

7	Seznam použité literatura, právních norem, interních předpisů a internetové zdroje	65
8	Seznam tabulek, obrázků a grafů	67
9	Seznam zkratk	69

1 Úvod

Ačkoli v zadání mé diplomové práce mám za cíl navržení lepšího systému vzdělávání na telefonních centrech tísňového volání 112 a komparaci vzdělávacího systému u Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky, ráda bych vysvětlila, proč tomu tak není. V průběhu sběru dat o Policii České republiky jsem zjistila, že ačkoliv Hasičský záchranný sbor České republiky i Policie České republiky, jakožto základní složky integrovaného záchranného systému, mají stejný právní základ v zákoně č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, úkoly obou složek a systémy vzdělávání jsou natolik rozdílné, že jsem se rozhodla soustředit návrh zlepšení pouze u jedné složky integrovaného záchranného systému, a to u Hasičského záchranného sboru České republiky. Z toho důvodu jsem i opustila od původního cíle – zaměřit se na telefonní centra tísňového volání 112, ale zaměřila jsem se na tento vzdělávací systém u celé organizace.

Během zpracovávání diplomové práce došlo neplánovaně vzhledem k úsporným opatřením u Hasičského záchranného sboru České republiky k reorganizaci a změně systému vzdělávání příslušníků.

V diplomové práci popisuji obecně pojem vzdělávání, neboť jak již název napovídá, moje práce se zabývá vzděláváním pracovníků v Hasičském záchranném sboru České republiky. Je třeba si ujasnit, že pracovníci Hasičského záchranného sboru České republiky se dělí na příslušníky, kteří se řídí zákonem o služebním poměru a civilní zaměstnance, na které se vztahuje zákoník práce. Já se zabývám v rámci svoji diplomové práce příslušníky, neboť právě jich se týká 99 % systému vzdělávání. Jedná se především o kurzy, které příslušníci potřebují k výkonu svého zaměstnání. Stručným přehledem požární historie se dále věnuji samotnému Hasičskému záchrannému sboru České republiky a integrovanému záchrannému systému, neboť Hasičský záchranný sbor České republiky je základní složkou integrovaného záchranného systému. V závěru teoretické části popisuji kurzy odborné přípravy, kterým se podrobně věnuji v empirické části.

Ve vlastní práci analyzuji systém vzdělávání u Hasičského záchranného sboru České republiky do 31. prosince 2012 a od 1. ledna 2013, neboť v tomto časovém období došlo

k významné změně v absolvování kurzů. Z této analýzy dále vyhodnocuji poznatky a navrhuji řešení, jak zlepšit systém vzdělávání s přihlédnutím na úsporu financí u dané organizace.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl

Hlavním cílem diplomové práce je navrhnout efektivnější vzdělávací systém u dané organizace a poukázat na ekonomickou stránku této problematiky.

2.2 Metodika

Metodika této diplomové práce je založena na poznatcích z odborné literatury a podkladů Hasičského záchranného sboru České republiky. Informace byly použity i z webových stránek Hasičského záchranného sboru České republiky, z webových stránek Školícího a výcvikového střediska Brno, některé informace od Hasičského záchranného sboru České republiky byly v listinné podobě.

2.2.1 Metody práce

Byla provedena analýza dokumentů Hasičského záchranného sboru České republiky a také komparace vybraných ukazatelů vzdělávacího systému u jednotlivých kurzů před platností Pokynu generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky č. 3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky a v současné době (názvy kurzů, délka trvání jednotlivých kurzů, obsah výuky, stručná charakteristika). Pomocí tabulek jsou znázorněny některé sledované ukazatele, čímž by měly posloužit k ucelenější představě o stavu sledovaného jevu. Dále bylo na základě rozhovoru zjištěno, jak tato problematika řešena na Slovensku. V neposlední řadě byly sepsány návrhy na koncepční řešení systému vzdělávání u Hasičského záchranného sboru České republiky.

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Vzdělávání

Vzdělávání je procesem osvojování znalostí, dovedností a postojů u každého jedince. Tento proces probíhá učením během výuky, ale i získáváním samotných zkušeností. Výsledkem vzdělávacího procesu je vzdělání, což je systém vědomostí člověka rozvíjející jeho poznávací a praktické činnosti, kterými se kultivují jeho vlastnosti a ovlivňují jeho postoje. Každá profese má svoji specifiku.

Obrázek 1 - Jan Amos Komenský

Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/Johan_amos_comenius_15921671.jpg

Problematika vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“) sahá až do hluboké historie. Prvním organizovaným vyhlášením určitých pravidel bylo vyhlášení patentu Marie Terezie z roku 1751, který obsahoval „Řád k hašení ohně“. Tyto řady platily až do 70. let předminulého století, kdy se zároveň lavinově šířila myšlenka zakládání dobrovolných hasičských sborů na českém venkově. Během historického vývoje dochází k rozdělování dobrovolných a profesionálních hasičů. První placený sbor v království Českém byl založen v roce 1853 v Praze. Po tomto datu se začíná

vyvíjet historie profesionálních hasičů v Českých zemích. Postupným vývojem profesionálních hasičů dochází k narůstání nároků na vzdělání jednotlivých zaměstnanců i příslušníků HZS ČR. Každý, kdo je zařazen na funkční místo, musí mít odpovídající vzdělání. Později se musí dále vzdělávat v odborných kurzech, které jsou prováděny ve Školících a vzdělávacích zařízeních HZS ČR.

Úroveň, zaměření, rozsah a struktura odborných kurzů musí odpovídat základnímu poslání HZS ČR, kterým je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytnout účinnou pomoc při mimořádných událostech. Vzdělávání lze popsat jako proces, kterým si prostřednictvím vyučování člověk osvojuje soustavu poznatků a činností, které vnitřním zpracováním přetváří ve vědomosti, návyky a dovednosti. Je to plánovitá činnost, která má jednotlivci nebo skupině osob pomoci dosáhnout požadované způsobilosti, naučit se dělat věci správně a využívat osvojených znalostí a dovedností v praxi. Odehrává se mezi vzdělavatelem (učitelem, lektorem) a vzdělavaným (žákem, účastníkem).¹

Vzdělávání jednotlivce začíná již od narození a pokračuje během celého života. Existují teorie, že vzdělání začíná už před porodem, jak bylo zaznamenáno některými rodiči hrajícími hudbu nebo mluvícími na dítě v děloze doufající, že tím ovlivní vývoj dítěte. Úsilí a úspěchy denního života poskytují pro některé lidi mnohem víc informací než formální škola.

Ve velkém sociologickém slovníku nalezneme výklad vzdělávání jako proces získávání poznatků, schopností a dovedností a prostředek nabytí kulturního kapitálu. Vyústěním a jedním z cílů procesu vzdělávání je pak integrace do kultury dané společnosti a podílení se na jejím rozvoji. Úroveň kultury dané společnosti, v níž vzdělávání probíhá, je však také determinantou a rámcem působení vzdělanostního systému. Ten je vystavěn jak na nejrůznějších vzdělávacích institucích (rodina, škola), tak na sebevzdělávacích aktivitách jednotlivců. Formální vzdělání, které společnost nabízí svým členům a které je do určitého věku ze zákona povinné, poskytuje kvalifikaci k výkonu určité profese nebo je nezbytným předpokladem k jejímu získání. Zároveň je prostředkem nabytí společenské

¹ MUŽÍK, J., *Andragogika*, s.13

prestiže, která zpravidla roste s rostoucí úrovní vzdělání. Podstatný vliv na vzdělanostní aspirace člověka má jeho rodinné zázemí a vzdělanostní klima rodiny.²

Vzdělávání lze rozdělit do tří kategorií:

Formální vzdělávání je realizováno ve vzdělávacích institucích. Jeho obsahy, cíle, funkce, organizační formy a způsoby hodnocení jsou vymezeny právními předpisy. Formální vzdělání probíhá pro společnost, skupinu nebo jednotlivce sestavením učební osnovy pro vzdělání lidí. Zahrnuje získávání na sebe zpravidla navazujících stupňů vzdělání - základního, středního s výučním listem, středního s maturitní zkouškou, vyššího odborného v konzervatoři, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělání), jejichž absolvování je potvrzováno vysvědčením, diplomem či jiným příslušným osvědčením. Neformální vzdělávání je zaměřeno na získání vědomostí, kompetencí a dovedností, které mohou člověku zlepšit jeho společenské i pracovní uplatnění. Toto vzdělávání je poskytováno v prostorách zaměstnavatelů, ve školských zařízeních, nestátních neziskových organizacích, soukromých vzdělávacích institucích a dalších organizacích. Nutnou podmínkou pro realizaci tohoto druhu vzdělávání je účast odborného lektora, učitele či proškoleného vedoucího. Nevede k získání stupně vzdělání.

Informální učení je chápáno jako proces získávání vědomostí, kompetencí a osvojování si dovedností z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině či ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy si učící se nemá možnost ověřit nabyté znalosti. Na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání je neorganizované, institucionálně nekoordinované a zpravidla nesystematické.³ Dlouhodobé vzdělávání se stále rozšiřuje. Knihovny poskytují levný neformální přístup ke knihám a jiným materiálům sebevýchovy. Počítače se stávají stále významnějším faktorem ve vzdělání, jednak jako prostředek pro vzdělávání online (typ dálkového studia) a e-learningu či m-learningu (elektronického studia). Tímto způsobem mohou lidé studovat lekce a materiály snadno přes internet a CD-ROM a participovat v mnohých interaktivních online studijních aktivitách.

³ SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*, s.46

Dle andragogického slovníku bychom vzdělávání mohli definovat takto:

1) Jako vzdělávací proces. Vzdělávání dospělých je obecný pojem pro vzdělávání dospělé populace a zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity realizované jako řádné školské vzdělávání dospělých (získání stupně vzdělání) nebo jako další vzdělávání a vzdělávání seniorů. Proces cílevědomého a systematického zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, znalostí, dovedností, návyků, hodnotových postojů i společenských forem jednání a chování osob, jež ukončily školní vzdělání a přípravu na povolání a vstoupily na trh práce.

2) Jako vzdělávací systém. Systém institucionálně organizovaných i individuálních (sebevzdělávacích) vzdělávacích aktivit, které nahrazují, doplňují, rozšiřují, inovují, mění nebo jinak obohacují počáteční vzdělání dospělých osob, které záměrně a intencionálně rozvíjejí své znalosti a dovednosti, hodnotové postoje, zájmy a jiné osobní a sociální kvality potřebné pro plnohodnotnou práci a plnění životních a společenských rolí. S jistým zjednodušením bývá pojem vzdělávání dospělých ztotožňován s pojmem další vzdělávání. Pojem nahradil do roku 1989 užívaný pojem "*výchova a vzdělávání dospělých*" s tím, že "*výchova*" je obsažena již v pojmu "*vzdělávání*". Zavedením zjednodušeného pojmu se odlišuje nový obsah vzdělávání dospělých zbavený ideologických deformací normalizačního procesu. Do jisté míry se tento pojem přibližuje anglickému "*adult education*", protože v angličtině jsou pojmy *výchova* i *vzdělávání* zahrnuty v pojmu "*education*" a navíc pojem *adult education* slouží pro teorii i praxi, protože pojem andragogika se v anglosaských zemích zatím nevžil.

3) Proces uvědomělého a cílevědomého zprostředkování a aktivního utváření a osvojování soustavy vědeckých a technických vědomostí, intelektuálních a praktických dovedností a lidských zkušeností, utváření morálních rysů a osobitých zájmů. Působení na člověka nebo skupinu za účelem utváření osobnosti, individualizace společenského vědomí; je tedy součástí socializace. Prakticky lze tento proces diferencovat na vzdělávání jako činnost lektora a vzdělávání se jako činnost účastníka vzdělávacího procesu.

4) Společensky zabezpečovaná diferencovaná činnost vzdělávacích institucí - škol všech stupňů a zaměření, včetně institucí vzdělávání dospělých.⁴

Cílem vzdělávání je přenos myšlenek z jedné osoby na druhou. Problémy se současným vzdělávacím systémem obsahují: metodu doručení informací, jak zjistit jaké vědomosti vyučovat, použití a důležitost poskytovaných vědomostí a jak dobře si žáci uchovají přijaté vědomosti. Není tedy cílem poskytovat definitivní poznatky, s nimiž by bylo možno vystačit v průběhu celého lidského života, ale zabezpečit kvalifikované, vzdělané a schopné lidi potřebné k uspokojení současných i budoucích potřeb. Člověk může své učení samostatně ovlivňovat, prohlubovat a přetvářet poznatky a zkušenosti. Může v různých etapách svého vývoje klást odlišný důraz na konkrétní využitelnost získaných vědomostí nebo poznatků. K dosažení tohoto cíle je nutné zabezpečit, aby lidé byli připraveni a ochotni se vzdělávat, aby chápali, co musí znát.⁵

Poměrně velká část vzdělávání souvisí s profesním rozvojem člověka, s přípravou na povolání, se změnami v technologiích apod. Existují čtyři úrovně vzdělávání, které vyžadují různé metody a čas. Nejjednodušší úroveň vzdělávání vyžaduje přímou fyzickou reakci, učení se z paměti a vytváření základních podmíněných reflexů. Vyšší úroveň zahrnuje přizpůsobování existujících znalostí či dovedností novým úkolům nebo novému prostředí. Na další úrovni se vzdělávání stává komplexním, složitým procesem, kdy se v určitém okruhu postupů nebo činností identifikuje jejich podstata, kdy se musí propojit řada jednotlivých úkolů. Nejsložitější a také nejobtížnější úroveň se týká hodnot a postů lidí a skupin.⁶

3.2 Historie požární ochrany

V prvé řadě si musíme uvědomit, že požární ochrana (dále jen „PO“) nebyla od samých počátků profesionální, ale byla založena na dobrovolnosti. Postupným vývojem se začala

⁴ *Andragogický slovník* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník>>[cit. 2013-03-04]

⁵ ARMSTRONG, M., *Řízení lidských zdrojů: Nejnovější trendy a postupy*, s.461

⁶Tamtéž, s.464

rozdělovat na profesionální a dobrovolnou. V této diplomové práci bude rozebírána profesionální PO.

Za první Československé republiky existovaly profesionální požární jednotky jen v některých větších městech. Na zbytku území bylo využíváno služeb dobrovolných sborů. Zvrat nastal až za Protektorátu Čechy a Morava, kdy byl v roce 1942 ustanoven Pluk požární policie Čechy – Morava se základnou v Plzni. Mužstvo bylo tvořeno českými četníky, příslušníky finanční stráže a důstojníky – německými inženýry, kteří absolvovali učiliště požární policie v Německu. Po výcviku byl pluk rozdělen na oddíly a roty, jež byly postupně rozmístěny po celém území protektorátu.

Obrázek 2 - Historická hasičská stříkačka

Zdroj: <http://jindrichohradecky.denik.cz/hasici/kozluv-hasiccky-pocin-trebonsti-jezdi20091125.html>

Právní základ pro fungování profesionálních požárních jednotek položil zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami. Důležitým mezníkem bylo zařazení požární ochrany do oboru působnosti ministerstva vnitra. Úkoly na úseku požární ochrany pak příslušely národním výborům. Výkonným orgánem národních výborů pro tyto případy bylo právě hasičstvo. Hasičstvo z povolání muselo ze zákona zřídit všechny obce s počtem obyvatel nad 50 000. V polovině 50. let 20. století tak začaly vedle sebe souběžně působit požární sbory z povolání a dobrovolné požární sbory. Organizační členění profesionálních sborů se z počátku řídilo zásadami platnými

pro vojenské útvary, ale později bylo upravováno mnoha rozkazy a nařízeními ministerstva vnitra. V průběhu 60. a 70. let minulého století lze pozorovat snahy o nové uspořádání a právní úpravu požární ochrany. Návrh nových zásad o požární ochraně na konci 60. let sice vedl k vytvoření osnovy zákona, ale situace po roce 1968 rozhodla o tom, že nový zákon o požární ochraně byl realizován až za dalších 17 let⁷. Důležitým mezníkem pro zvyšování profesionality hasičů z povolání byl vznik Školy požární ochrany ministerstva vnitra ve Frýdku-Místku v roce 1967 a Katedry techniky požární ochrany a bezpečnosti průmyslu na Vysoké škole báňské v Ostravě. Příchodem odborníků a absolventů středních a vysokých škol zaměřených přímo na požární ochranu docházelo k velmi rychlému zkvalitňování odborného potenciálu profesionálních požárních jednotek.⁸ Přelom v právní úpravě, organizačním uspořádání a celkovém ukotvení nových moderních základů požární ochrany přineslo schválení zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (dále jen „zákon o PO“). Dalším mezníkem byl rok 2000, kdy byly vydány zákony č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů a zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o IZS“), který pověřuje Ministerstvo vnitra usměrňováním činností integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“), stanovuje HZS ČR základní složkou IZS a také úkoly v rámci tohoto systému.

V současné době se HZS ČR organizačně člení na Generální ředitelství HZS ČR a 14 HZS krajů. Generální ředitelství HZS ČR i HZS krajů zřizují vzdělávací, technická a účelová zařízení. Úkoly HZS ČR plní příslušníci ve služebním poměru⁹ a zaměstnanci v pracovním poměru¹⁰.

⁷ *Hasiči a záchranáři na přelomu tisíciletí: stručný průřez historií hasičů v českých zemích.* MV-GŘ HZS ČR, 2001. s.23

⁸ *Hasiči a záchranáři na přelomu tisíciletí: stručný průřez historií hasičů v českých zemích.* MV-GŘ HZS ČR, s.38

⁹ Česko. Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů*

¹⁰ Česko. Zákon č. 262/2006 Sb. *„Zákoník práce*

Profesionální PO prošla za několik posledních desítek let výraznými změnami, a to nejen co se týká zásahové činnosti, ale i organizačního uspořádání. Důležité změny probíhaly také v oblasti zvyšování akceschopnosti a odborné připravenosti jednotek požární ochrany.

3.3 Vzdělávání v požární ochraně

Počátky vzdělávání v PO je třeba hledat na úplném konci devatenáctého století. Největší zásluhu na vytvoření pravidelných odborných vzdělávacích hasičských kurzů měl Antonín Tůma, který byl v roce 1893 velitelem Hasičského sboru královského hlavního města Prahy. Byl jedním z lidí, kterým se podařilo během několika málo let vytvořit z pražského sboru vysoce profesionální hasičský sbor. Z vedení tohoto sboru se tak za poměrně krátkou dobu stali vynikající odborníci na vysoké úrovni. Čelní představitelé dobrovolných hasičských sborů ze širokého okolí Prahy velmi brzy zjistili, že je pro ně výhodné a praktické využívat odborných rad a služeb právě tohoto pražského sboru. Zde byly položeny základy těsné spolupráce profesionálních a dobrovolných hasičů v oblasti odborného vzdělávání.

Neopomenutelnou zásluhu na zahájení odborných vzdělávacích kurzů měla tzv. Zemská ústřední hasičská jednota, konkrétně její zástupci Alois Jindra a Adolf Leopold Seidl a řada dalších osobností hasičského a veřejného života, mezi nimiž byl i např. tehdejší pražský primátor JUDr. Jan Podlipný a ředitel pražských profesionálních hasičů František Vejdělek. Začátky byly velmi komplikované, bylo třeba překonat obrovské množství administrativních zábran. Ale i přes tyto počáteční obtíže byl dne 21. srpna 1898 zahájen první hasičský odborný kurz. Právě díky tomuto kurzu se ukázalo, jak je odborné vzdělávání u hasičů nutné a také potřeba různorodosti vzdělávacích kurzů vzhledem k vykonávané funkci. Nováčci se vzdělávali v tzv. základních kurzech, bez jejichž absolvování se občan nemohl stát hasičem.

První odborná učiliště v rámci krajů byla zřizována na základě zákona č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelními pohromami a sloužila pro dobrovolné i profesionální hasiče, přičemž hlavní celostátní učiliště se nacházelo na pražské požární stanici v Krči. Bohužel i tyto pouze základní kurzy byly stále nedostatečné, bylo tedy nutné celý systém odborného vzdělávání hasičů přepracovat. Od počátku 50. let začala tedy vznikat další odborná učiliště a školy pro profesionální i dobrovolné hasiče. Mezi těmi

nejdůležitějšími je třeba jmenovat učiliště požární ochrany v Berouně, které bylo založeno Hlavní inspekcí požární ochrany a pořádalo specializační kurzy a kurzy velitelů družstev. Tento institut vytvořil velmi důležité základy pro vzdělávání hasičů a až do svého zániku v roce 1967 představoval ústřední vzdělávací centrum na poli požární ochrany. Jeho následníkem je dodnes existující Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku, která je organizační součástí HZS ČR. Probíhá zde výuka ve středoškolském studiu v denní formě, určené pro absolventy základních škol a v dálkové formě určené pro absolventy středních škol ukončených získáním výučního listu a tento typ studia je zakončen maturitou. Nejvyšší formou vzdělávání je studium na vyšší odborné škole zakončené absolutoriem a získáním titulu DiS. (stupeň 5B podle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání - ISCED vydané UNESCO). Nedílnou součástí činnosti školy jsou různé typy vzdělávacích programů a odborných kurzů pro příslušníky HZS ČR.¹¹

Společně s rozvojem hasičských sborů se rozvíjela také potřeba vzdělávání, vznikala tak další centra. V roce 1958 byly od ministerstva vnitra převzaty Ústřední hasičské školy Bílé Poličany a v roce 1976 byly otevřeny Jánské Koupele. Obě tato centra slouží v současné době pro vzdělávání dobrovolných hasičů. V roce 1981 bylo založeno Odborné učiliště požární ochrany Ministerstva vnitra v jihočeských Borovanech, které se dodnes specializuje na odborné kurzy a stalo se součástí dnešního Školícího a výcvikového zařízení Brno. Součástí zařízení jsou i bývalá Odborná učiliště požární ochrany Ministerstva vnitra v Brně a ve Frýdku-Místku.

V šedesátých letech, roku 1968, ve spolupráci s prorektorem Vysoké školy báňské v Ostravě prof. Hajkrem se JUDr. Miroslav Řepiský zasloužil o zřízení zcela nového studijního oboru „Technika požární ochrany a bezpečnost průmyslu“ na této vysoké škole jako pětiletého inženýrského studia. JUDr. Miroslav Řepiský byl nositel nejvyšších hasičských vyznamenání titulu Zasloužilý hasič a Řádu českého hasičstva o zřízení katedry Technika požární ochrany na Vysoké škole báňské v Ostravě. Mimo to se zasloužil i o zbudování Střední školy požární ochrany Ministerstva vnitra České socialistické

¹¹ *Informace o škole* [online], Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/informace-o-skole.aspx>>[cit. 2012-12-07]

republiky ve Frýdku-Místku. Plukovník JUDr. Miroslav Řepiský byl v roce 1971 zvolen předsedou Federálního výboru Svazu požární ochrany Československé socialistické republiky. Zastupoval Československou socialistickou republiku v Mezinárodním technickém výboru pro prevenci a hašení požárů. V čele Mezinárodního technického výboru pro prevenci a hašení požárů působil 18 let.

Obrázek 3 - JUDr. Miroslav Řepiský

Zdroj: <http://www.hasici-svratouch.cz>

Významným mezníkem v odborném vysokoškolském vzdělání bylo vyčlenění hasičského oboru „Technika požární ochrany a bezpečnosti průmyslu“ z Hornicko geologické fakulty Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava a vznik samostatné Fakulty bezpečného inženýrství na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava. Tato škola zabezpečuje přípravu vysokoškolsky vzdělaných odborníků v oblasti požární bezpečnosti a požární ochrany, havarijního plánování a krizového řízení, civilní nouzové plánování, ochrany obyvatelstva apod.¹² Několik významných pedagogických

¹² *Informace o škole*[online], Dostupné na WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/informace-o-skole.aspx>>[cit. 2012-12-07]

a vědeckých pracovníků této školy následně založilo další významnou vzdělávací instituci v oblasti PO. Jedná se o Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství a své sídlo má právě na Vysoké škole báňské v Ostravě. Funguje jako nezisková organizace, která je prioritně určena pro podrobnější vzdělávání příslušníků a pracovníků záchranných služeb zejména v oblasti požární ochrany, bezpečnosti průmyslu a práce a psychologických a zdravotních aspektů práce záchranářů. V současnosti tvoří členskou základnu přední odborníci z těchto oblastí. Významnou součástí organizace je nakladatelství, které se jako jedno z mála v naší zemi zaměřuje na vydávání odborné literatury, metodik a skript určených pro výše zmíněné oblasti.¹³

V současné době odbornou způsobilost získávají příslušníci i zaměstnanci ve vzdělávacích zařízeních Ministerstva vnitra – Generálního ředitelství HZS ČR:

- ❖ Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku,
- ❖ školící a výcvikové zařízení HZS ČR Brno:
 - *středisko Brno*
 - *středisko Frýdek-Místek,*
 - *středisko Borovany,*
- ❖ Záchranný útvar HZS ČR Hlučín,
- ❖ Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč.¹⁴

¹³ *Historie Vysoké školy báňské* [online], Dostupné z WWW: <
http://www.spbi.cz/index.php?id_document=8227>[cit. 2013-02-13]

¹⁴ Sbírnka interních aktů řízení ředitele HZS kraje Vysočina ze dne 23. června 2008, částka 8, *Organizační řád HZS kraje Vysočina*

3.4 Hasičský záchranný sbor České republiky

Správními úřady na úseku požární ochrany jsou ministerstvo vnitra a hasičské záchranné sbory krajů. Úkoly státní správy na úseku požární ochrany stanovené zákonem o PO¹⁵ plní v přenesené působnosti také orgány krajů¹⁶ a orgány obcí¹⁷.

Hasičský záchranný sbor České republiky je tvořen:

- ❖ generálním ředitelstvím HZS ČR, které je součástí Ministerstva vnitra, jehož součástí jsou vzdělávací, technická a účelová zařízení: Školící a výcvikové zařízení HZS ČR Brno, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany Praha, Skladové a opravárenské zařízení Olomouc
- ❖ 14-ti HZS krajů;
- ❖ Záchranným útvarem HZS ČR Hlučín;
- ❖ Střední odbornou školou požární ochrany a Vyšší odbornou školou požární ochrany ve Frýdku-Místku.¹⁸

HZS ČR je základní a vedoucí složkou IZS. HZS ČR při plnění svých úkolů spolupracuje se složkami IZS se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů.

3.5 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém vznikl jako potřeba každodenní spolupráce hasičů, zdravotníků, policie a dalších složek při řešení mimořádných událostí (požárů, havárií, dopravních nehod, atd.). Vždy, když bylo nutné spolupracovat při řešení větší události, vždy byl zájem spolupracovat a využívat to, s kým se spolupracuje, pro dosažení rychlé a účinné záchrany nebo likvidace mimořádné události. Spolupráce na místě zásahu

¹⁵Česko. Zákon č. 133/1985 Sb., *o požární ochraně*, ve znění pozdějších předpisů, § 23

¹⁶Česko. Zákon č. 129/2000 Sb., *o krajích*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷Česko. Zákon č. 128/2000 Sb., *o obcích*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ *Organizační složky* [online], dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/hasici-cr-web-organizacni-slozky.aspx>>[cit. 2012-12-07]

uvedených složek v nějaké formě existovala vždy. Avšak odlišná pracovní náplň i pravomoci jednotlivých složek zakládaly a zakládají nutnost určité koordinace postupů.

Základním právním předpisem je zákon o IZS, ve znění pozdějších předpisů. „Integrovaným záchranným systémem se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“¹⁹. Pro koordinovaný postup složek IZS, jejich součinnost a spolupráci u zásahu se vydává Katalog typových činností složek IZS při společném zásahu, který je třeba školit, ověřovat formou taktických a prověřovacích cvičení IZS²⁰.

Složky IZS dělíme na základní a ostatní. Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tímto účelem rozmisťují své síly a prostředky po celém území státu.

Základními složkami IZS jsou:

- ❖ Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky PO zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami PO,
- ❖ zdravotnická záchranná služba,
- ❖ Policie České republiky.²¹

Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání. V době krizových stavů se stávají ostatními složkami IZS také odborná zdravotnická zařízení na úrovni fakultních nemocnic pro poskytování specializované péče. K tomuto účelu se uzavírají dohody, k 31. 12. 2012 bylo uzavřeno celkem 1144 dohod o poskytování pomoci na vyžádání. Tvoří je:

- ❖ vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ❖ ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,

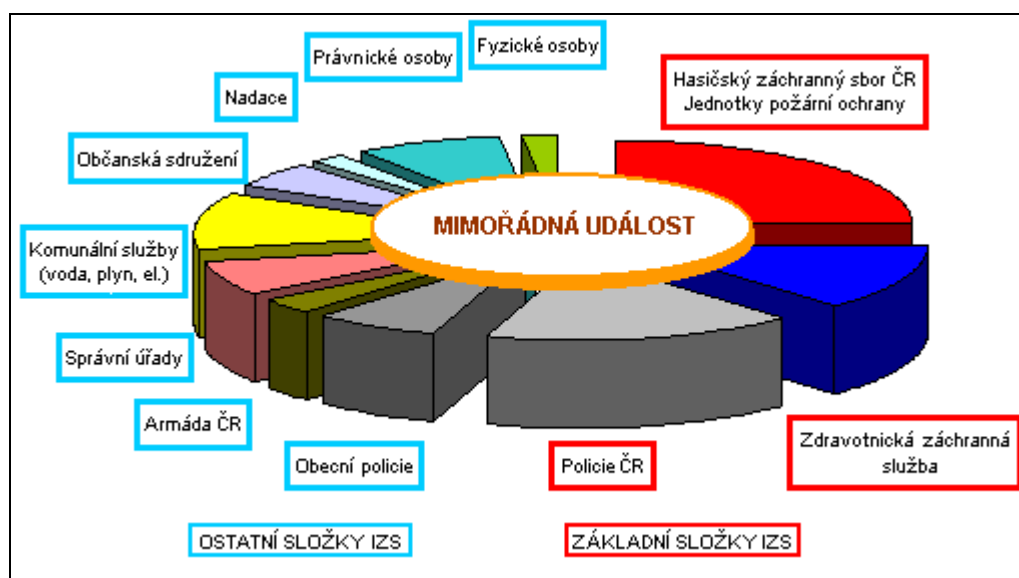
¹⁹Česko. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, § 2 a)

²⁰ Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení IZS, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb., § 18

²¹ Česko. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, § 4

- ❖ ostatní záchranné sbory,
- ❖ orgány ochrany veřejného zdraví,
- ❖ havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- ❖ zařízení civilní ochrany,
- ❖ neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracem.²²

Graf 1 - Přehled složek IZS

Zdroj: <http://www.hzscr.cz>, vlastní zpracování

3.6 Přijetí k Hasičskému záchrannému sboru České republiky

V případě zájmu pracovat u HZS ČR je nutné splnit několik podmínek. Je třeba si uvědomit, že u HZS ČR je možné pracovat jako občanský zaměstnanec nebo jako příslušník.

3.6.1 Občanský zaměstnanec

Podmínky přijetí do pracovního poměru u HZS ČR:

- ❖ absolvování zdravotní prohlídky (příp. psychologického vyšetření),
- ❖ prokázání bezúhonnosti výpisem z rejstříku trestů,

²²Česko. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

- ❖ dosažení požadovaného stupně (zaměření) vzdělání stanoveného pro obsazované pracovní místo,
- ❖ jazykové znalosti.²³

3.6.2 Příslušník

„(1) Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky, který:

- ❖ o přijetí písemně požádá,
- ❖ je starší 18 let,
- ❖ je bezúhonný,
- ❖ splňuje stupeň vzdělání pro služební místo, na které bude ustanoven,
- ❖ je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,
- ❖ je plně způsobilý k právním úkonům,
- ❖ je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,
- ❖ není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,
- ❖ nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost.

(2) Vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může být příslušník zpravodajské služby ve výjimečných případech přijat do služebního poměru, i když nesplňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební hodnost, do níž má být jmenován.

(3) Předpoklady uvedené v odstavci 1 pod písmeny h) a i) prokazuje občan čestným prohlášením.²⁴

²³Podmínky přijetí do pracovního poměru u HZS ČR[online], Dostupné z WWW:

<<http://www.hzscr.cz/clanek/prijeti-do-pracovniho-pomeru-podminky-prijeti-do-pracovniho-pomeru-u-hzs-cr.aspx>>[cit. 2012-12-07]

²⁴Česko. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníku bezpečnostních sborů ve znění pozdějších předpisů a předpisy související, §13

3.7 Druhy služebního poměru

Druhy služebního poměru jsou:

- ❖ služební poměr na dobu určitou,
- ❖ služební poměr na dobu neurčitou.

3.7.1 Služební poměr na dobu určitou

„(1) Do služebního poměru na dobu určitou v trvání 3 let se zařadí příslušník při prvním přijetí do služebního poměru.

(2) Do služebního poměru na dobu určitou v trvání 1 roku se zařadí příslušník, který již byl ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru nebo vojáka z povolání a jenž trval alespoň 3 roky; to neplatí pro příslušníka, který již byl ve služebním poměru na dobu neurčitou, jestliže od skončení předchozího služebního poměru uplynulo méně než 5 let.“²⁵

3.7.2 Služební poměr na dobu neurčitou

„(1) Do služebního poměru na dobu neurčitou se zařadí příslušník dnem, který následuje po uplynutí služebního poměru na dobu určitou, jestliže úspěšně vykonal služební zkoušku a podle závěru služebního hodnocení dosahuje alespoň dobrých výsledků ve výkonu služby.

(2) Do služebního poměru na dobu neurčitou se zařadí při přijetí do služebního poměru též příslušník, který již byl ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru na dobu neurčitou nebo ve služebním poměru vojáka z povolání po dobu alespoň 3 roky a od jeho skončení uplynulo méně než 5 let.

(3) Do služebního poměru na dobu neurčitou se zařadí ředitel zpravodajské služby nebo ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů dnem vzniku služebního poměru.“²⁶

²⁵ Česko. Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníku bezpečnostních sborů ve znění pozdějších předpisů a předpisy související*, §10

²⁶ Česko. Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníku bezpečnostních sborů ve znění pozdějších předpisů a předpisy související*, §11

Každý občan, který je přijat do služebního poměru příslušníka HZS ČR a je ustanoven na služební místo v HZS ČR, je povinen absolvovat základní odbornou přípravu. HZS ČR v požadované profilaci a musí splnit požadavek získat odbornou způsobilost. Podmínkami pro zařazení nově přijatých příslušníků HZS ČR do kurzu Vstupní příprava příslušníků (dále jen „VPP“) jsou jejich osobnostní, fyzická a zdravotní způsobilost odpovídající jejich služebnímu zařazení. Odborná způsobilost příslušníka je jedním z dalších odborných požadavků příslušníka HZS ČR, který musí získat bez zbytečného odkladu. Příslušník HZS ČR ustanovený na služební místo získává odborné znalosti a praktické dovednosti ve vzdělávacích programech kurzů určených k získání odborné způsobilosti nebo k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti odpovídající jeho zařazení.

3.8 Odborná příprava a odborná způsobilost

Jak již bylo popsáno v kapitole věnující se historii požární ochrany a vzdělávání u hasičů, PO se s postupem času stále vyvíjí. Dochází k různým změnám jak v organizačním členění, tak také v činnostech, které hasiči vykonávají. K prvotní činnosti, kterou bylo hašení požárů, se postupně přidávaly různé technické zásahy, spolupráce s policií, zdravotníky a mnoho dalších úkolů, které vyžadují znalosti v mnoha oblastech. Právě díky těmto změnám se postupně ukazuje potřeba vzdělávat hasiče tak, aby byli po odborné stránce dobře připraveni na výkon svého povolání.

Cílem vzdělávání příslušníků a občanských zaměstnanců pracujících u HZS ČR je v současné době získání, udržování a prohlubování znalostí, dovedností a návyků, jež potřebují pro výkon služby a zaměstnání v oblasti požární ochrany, integrovaného záchranného systému, krizového řízení, civilního nouzového plánování a ochrany obyvatelstva. Hasiči a celá požární ochrana je vlastně od prvopočátku postavena na dobrovolných základech. I v současnosti jsou „dobrovolní hasiči“ naprosto nedílnou a důležitou součástí zvládnání mimořádných událostí. Je tedy třeba, aby odborné vzdělávání probíhalo také u jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí.

Vzdělávání hasičů obecně má několik stupňů a úrovní a je rozděleno tak, aby obsahovalo přípravu na každou činnost, jež hasiči vykonávají. V první řadě je třeba si celé vzdělávání rozdělit do dvou základních oblastí:

- ❖ Kvalifikační příprava pro osoby, které se do budoucna připravují na výkon tohoto povolání:
 - studenti středních odborných škol, vyšších odborných škol nebo vysokých škol, které se specializují na výuku v oblasti požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva nebo mají tyto oblasti jako součást výuky
 - student není prozatím příslušníkem ani zaměstnancem HZS ČR, ale díky tomuto druhu vzdělání získá skvělé kvalifikační předpoklady pro výkon tohoto povolání
 - jedná se o komplexní přípravu téměř ve všech oblastech, které vyžadují odborné znalosti a dovednosti pro výkon služby u sboru
 - zároveň pokud po absolvování školy nastoupí k výkonu povolání u HZS ČR, má již dokončeny všechny potřebné kurzy a může tedy okamžitě vykonávat stanovenou činnost
- ❖ Kvalifikační a odborná příprava příslušníků a občanských zaměstnanců HZS ČR:
 - zde se jedná o získání odborných znalostí a osvojení dovedností, které potřebuje příslušník nebo zaměstnanec HZS ČR k výkonu svého povolání po nástupu ke sboru a v průběhu služby nebo zaměstnání
 - tato příprava je rozdělena dle vykonávané činnosti a je třeba ji pravidelně obnovovat a přezkušovat.

U HZS ČR jsou dány po jednotlivých odděleních nebo pracovištích odbornosti, pro které se stanovuje odborná příprava a odborná způsobilost:

- ❖ **Integrovaný záchranný systém**
 - hasič
 - hasič - strojník
 - hasič - velitel družstva, čety
 - hasič - velitel stanice
 - hasič technik - chemická služba
 - hasič technik - spojová služba
 - hasič technik - strojní služba
 - hasič technik - technická služba
 - technik - chemická služba

- technik - chemická služba, chemik
- technik - strojní služba
- technik - technická služba
- specialista v oblasti IZS a řízení jednotek PO
- záchranář
- záchranář - velitel (velitel družstva, čety a roty)
- psycholog

❖ **Operační řízení**

- operační technik
- operační důstojník

❖ **Komunikační a informační systémy**

- technik KIS - spojová služba
- technik KIS - informační služba

❖ **Požární prevence**

- specialista v oblasti kontrolní činnosti
- specialista v oblasti stavební prevence
- specialista v oblasti zjišťování příčin vzniku požárů

❖ **Ochrana obyvatelstva a krizové řízení**

- specialista v oblasti ochrany a přípravy obyvatelstva
- specialista v oblasti krizového řízení a havarijního plánování

❖ **CNP a strategie**

- specialista v oblasti civilní nouzové připravenosti a strategií

❖ **Finance**

- specialista v oblasti financování výkonu služby

- ❖ **Provoz a správa majetku**
 - specialista v oblasti provozu a správy majetku.

- ❖ **Kontrola a stížnosti**
 - kontrolor / interní auditor

- ❖ **Úsek personální, administrativy a specializované podpory výkonu služby**
 - specialista v oblasti služebních vztahů
 - právník
 - tiskový mluvčí
 - lektor - učitel
 - specialista v oblasti vzdělávání.

Organizaci vzdělávání u HZS ČR jednotně upravuje Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 9 ze dne 11. 2. 2010, kterým se stanoví podmínky pro výkon speciálních činností u HZS ČR. Tento dokument upravuje organizaci vzdělávání ve vzdělávacích zařízeních Ministerstva vnitra – generálního ředitelství HZS ČR, ve Střední odborné škole požární ochrany a Vyšší odborné škole požární ochrany ve Frýdku – Místku a v Záchraném útvaru HZS ČR. Pokyn ustanovuje následující druhy a formy vzdělávání:

- ❖ **kvalifikační příprava**
 - vzdělávací program Vstupní příprava příslušníků HZS ČR – získání odborné způsobilosti, orientace v činnostech působení HZS ČR,
 - odborné kurzy,
 - specializační kurzy

- ❖ **další odborná příprava – určena k soustavnému udržování a prohlubování odborné způsobilosti, navazuje na předcházející kvalifikační přípravu**
 - doplňkové kurzy
 - instrukčně metodická zaměstnání

- ❖ **pravidelná odborná příprava – procvičování odborné způsobilosti a dovedností potřebných po výkon činnosti.**

Jak vyplývá z tohoto přehledu, musí každý nově nastupující příslušník HZS ČR absolvovat základní odbornou přípravu. Tento program tvoří základ v celoživotním vzdělávání příslušníků. Slouží k tomu, aby se absolventi byli schopni orientovat ve všech oblastech činností v působnosti HZS ČR a hlavně k získání základních odborných znalostí a dovedností pro výkon služebních činností dle jejich zařazení na určité místo.

Kurzy odborné způsobilosti jsou přímo zaměřeny na získání konkrétních znalostí a dovedností v rámci služebního umístění. Následující výpis kurzů odborné způsobilosti není rozhodně taxativní. Jedná se jen o určitý přehled pro získání základního povědomí o zaměření těchto kurzů.

- ❖ Taktické řízení
- ❖ Takticko-strategické řízení (dále jen „TSŘ“)
- ❖ Operační řízení
- ❖ Příprava operačních techniků pro práci na telefonním centru tísňového volání
- ❖ Kurz strojníků
- ❖ Strojní služba
- ❖ Chemická služba
- ❖ Technická služba
- ❖ Požární prevence
- ❖ Ochrana obyvatelstva
- ❖ Komunikační informační systémy (dále jen „KIS“)

Po absolvování vzdělávacího programu základní odborné přípravy a kurzu odborné způsobilosti je následně možno absolvovat řadu dalších tzv. specializačních kurzů. Jedná se o programy, ve kterých studující získává další znalosti a dovednosti pro jistou specializaci. Jedná se např. o následující kurzy:

- ❖ Vyprošťování zraněných osob z havarovaných vozidel
- ❖ Kyslíkové dýchací přístroje
- ❖ Nebezpečné látky
- ❖ Vůdce malého plavidla
- ❖ Kurzy pro instruktory a obsluhu přenosných motorových pil
- ❖ Kurz radiační ochrany

❖ Specializační kurzy pro lezce

Některé ze specializačních kurzů jsou určeny i pro členy jednotek sboru dobrovolných hasičů. Jedná se např. o kurz Nositelů dýchací techniky dobrovolných jednotek požární ochrany nebo kurzy pro obsluhu přenosných motorových pil.

Doplňkové kurzy jsou určeny k získání dalších nezbytných znalostí, dovedností a návyků potřebných pro výkon činnosti, nejedná se však o získání odborné způsobilosti nebo specializace. Týkají se např. následujících oblastí:

- ❖ Stavební prevence
- ❖ Krizové řízení a ochrana obyvatelstva
- ❖ Preventivně výchovná činnost
- ❖ Dokumentace při vyšetřování požárů

Velmi specifickým druhem vzdělávání je kurz pro přípravu na tzv. služební zkoušku. Tuto zkoušku musí absolvovat každý příslušník před uplynutím 3 let ve službě. Při zkoušce má příslušník prokázat, že je schopen vykonávat řádně své povolání a k tomuto je dobře teoreticky i prakticky připraven. Během 3 let předcházejících služební zkoušce příslušník zpravidla absolvuje vstupní přípravu příslušníka, příslušné kurzy odborné způsobilosti a praxi na pracovišti. Těsně před služební zkouškou pak musí absolvovat ještě krátký kurz, kde se připravuje na složení zkoušky.

4 Vlastní práce

Praktická část je rozdělena do tří částí. První dvě části se zakládají na Pokynu generálního ředitele HZS ČR č. 9 ze dne 11. února 2010, kterým se stanovují podmínky pro výkon činností u HZS ČR za účelem zavedení jednotných pravidel pro výkon speciálních činností u HZS ČR. První část je zaměřena na systém vzdělávání u HZS ČR na základě Pokynu generálního ředitele GŘ č. 23 ze dne 12. dubna 2010 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR. Tento pokyn byl platný do 31. prosince 2012. Z tohoto důvodu byla vytvořena druhá část praktické části, kde je popsán nově stanovený systém vzdělávání pracovníků HZS ČR na základě Pokynu generálního ředitele GŘ č. 3 ze dne 16. ledna 2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR. V třetí části se věnují zajišťování odborné způsobilosti na Slovensku. V závěrečné části jsou podány návrhy řešení pro změnu systému vzdělávání.

Odborná způsobilost příslušníků HZS ČR je v souladu s § 24 odst. 1 písm. i) a § 72 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, § 32 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění vyhlášky č. 226/2005 sb., a § 19 odst. 2 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Stanovují se tím další odborné požadavky pro služební místa v HZS ČR, které musí příslušník splnit v případě ustanovení na služební místo a občan po přijetí do služebního poměru.²⁷

²⁷ Sbírka interních aktů řízení GŘ HZS ČR ze dne 16.1.2013, částka 3, *o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky*

I. Část

Vzdělávací program byl koncipován jako otevřený dokument, který svým modulovým uspořádáním umožnil doplňování a aktualizaci podle měnících se potřeb výkonu služby v HZS ČR a na základě výsledků výzkumu a vývoje a nových poznatků v oblastech se službou souvisejících. Modulární uspořádání kurzu Vstupní příprava příslušníků umožnilo její efektivnější včlenění do systému celoživotního vzdělávání v HZS ČR, zvýšilo efektivitu vstupního vzdělávání příslušníků HZS ČR a jejich seznamování s HZS ČR a jeho vzdělávacím systémem.²⁸

Program kurzu VPP HZS ČR byl organizován formou modulového systému, který se skládal ze vzájemně na sebe navazujících ucelených čtyř modulů. Tato struktura umožňovala příslušníkům vhodnou skladbu vstupního vzdělávání vzhledem k jejich služebnímu zařazení. První dva moduly byly povinné pro každého příslušníka. Obsahovaly např.: prvotní přehled o právních normách a interních aktech řízení, pořadovou přípravu, ústrojovou kázeň, přehled o fungování sboru ve všech oblastech jeho působnosti nebo základní orientace v oblastech, které budou následně rozvíjeny v odborných a specializačních kurzech.

Modul I a II absolvovali příslušníci HZS ČR bez ohledu na jejich zařazení na konkrétní služební místo, další moduly podle požadavků plynoucích z jejich služebního zařazení. Modulový systém tvořil:

- **modul I - úvodní**

Úvodní modul byl zaměřen zejména na získání prvotního přehledu o právních normách a interních aktech řízení nezbytného pro příslušníka HZS ČR, dále na pořadovou přípravu, znalosti a dovednosti umožňující absolventům adekvátně vystupovat v postavení příslušníka HZS ČR včetně služební zdvořilosti, pořadového vystupování a ústrojové kázně.²⁹

²⁸ Sbírka interních aktů řízení GŘ HZS ČR ze dne 12.4.2010, částka 23, *o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky*

²⁹ *Učební osnovy kurzů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>> [cit.2013-02-06]

Tabulka 1 - VPP modul I

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	2
1- Tělesná příprava	8
2- Přírodní vědy	12
3- Topografická příprava	12
4- Zdravotní a psychologická příprava	28
5- Základy práva a organizace PO	22
6- Pořadový výcvik	24
7- Výpočetní technika a komunikace	8
Závěrečná zkouška	2
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	2
CELKEM	120 hodin (3 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že úvodní modul VPP byl z 25 % zaměřen na zdravotní a psychologickou přípravu, z 21 % pořadovému výcviku a z 19 % základům práva a organizace PO. Další předměty se pohybovaly mezi 7-11 %.

- **modul II - obecný**

Modul poskytoval všeobecné znalosti a dovednosti tak, aby se noví příslušníci HZS ČR identifikovali s postavením příslušníka HZS ČR a získali jak přehled o fungování bezpečnostního sboru ve všech oblastech jeho působnosti, tak i základní orientaci v oblastech, které budou později rozvíjeny v rámci profilačních modulů stanovených jednotlivým odbornostem.

Závěrečná zkouška modulu II byla pro tyto příslušníky HZS ČR současně závěrečnou zkouškou vzdělávacího programu VPP³⁰

³⁰ *Učební osnovy kurzů*[online]. Dostupné z WWW:<<http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>> [cit.2013-02-06]

Tabulka 2 - VPP modul II

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	2
1- Tělesná příprava	6
2- Základy práva a organizace HZS ČR	30
3- Zdolávání mimořádných událostí	15
4- Požární prevence	17
5- Technické prostředky a zařízení	23
6- Spojení a komunikace v PO	5
7- Krizové řízení	8
8- Ochrana obyvatelstva	9
Závěrečná zkouška	1
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	4
CELKEM	120 hodin (3 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že modul VPP II se z 27 % zabýval výukou základů práva a organizace HZS ČR, z 20 % výukou technických prostředků a zařízení a z 15 % požární prevencí. Ostatní předměty byly vyučovány ve srovnání s těmi hlavními pouze v nepatrné míře.

Další dva moduly byly již zaměřeny na vymezené odbornosti a absolvování praxe. Každý typ modulu byl charakteristický svou délkou a obsahem, čímž se každý příslušník věnoval přímo svému zaměření v rámci HZS ČR. Jedná se o tyto typy modulů:

- ❖ integrovaný záchranný systém
- ❖ KIS
- ❖ ochrana obyvatelstva a krizové řízení (dále jen „OOB a KŘ“)
- ❖ operační řízení (dále jen „OŘ“)
- ❖ požární prevence (dále jen „PP“)
- ❖ administrativa (dále jen „ADMIN“)

- **modul III - profilační**

Profilační moduly byly zaměřeny na vymezené odbornosti a profilovaly nové příslušníky HZS ČR dle jejich zařazení na služební místa. Profilační moduly mohly být využity též k přípravě příslušníků HZS ČR v případech změny služebního zaměření. Při změně profilace absolvoval příslušník HZS ČR modul III, případně i modul IV odpovídající jeho nové odborné orientaci.³¹

Tabulka 3 - VPP modul III IZS

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	1
1- Tělesná příprava	26
2- Zdravotní a psychologická příprava	41
3- Zdolávání mimořádných událostí	64
4- Technické prostředky a zařízení	43
5- Technický výcvik	294
6- Spojení a komunikace v PO	11
Příprava, závěrečná zkouška a slavnostní vyřazení absolventů	36
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	4
CELKEM	520 hodin (13 týdnů)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že profilační modul VPP III IZS byl z 57 % zaměřen na výuku technického výcviku. Oproti tomu pouze z 13 % se tento modul věnoval zdolávání mimořádných událostí a z 8 % výuce zdravotní a psychologické přípravě a technickým prostředkům a zařízení. Ostatní předměty byly vyučovány v nepatrné míře.

³¹ *Učební osnovy kurzů*[online]. Dostupné z WWW:<<http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>> [cit.2013-02-06]

Tabulka 4 - VPP modul III KIS

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	1
1- Tělesná příprava	4
2- Základy administrativního zpracovávání písemností	5
3- Právo a ekonomika	5
4- Psychologie	3
5- Komunikační a informační systémy v HZS ČR	45
Závěrečná zkouška a slavnostní vyřazení	16
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	1
CELKEM	80 hodin (2 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že profilační modul VPP III KIS se velké míře, z 58 %, zabýval výukou KIS v HZS ČR. Z 21 % byl kladen důraz na závěrečnou zkoušku a slavnostní vyřazení a pouze z 6 % se tento modul věnoval právu, ekonomice a základům administrativního zpracování písemností. Ostatní dva předměty byly vyučovány jen v nepatrné míře.

Tabulka 5 - VPP modul III OOB a KŘ

Předmět	Počet hodin
1- Ochrana obyvatelstva	35
2- Krizové řízení	37
Závěrečná zkouška a slavnostní vyřazení absolventů	8
CELKEM	80 hodin (2 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že 51 % výuky v profilačním modulu VPP III OOB a KŘ bylo zaměřeno na KŘ a z 49 % na OOB.

Tabulka 6 - VPP modul III OŘ

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	1
1- Tělesná příprava	14
2- Taktická příprava	18
3- Požární technika a věcné prostředky PO	8
4- Chemická služba	5
5- Obsluha zadávacího terminálu CENTRUM, ALARM	24
6- Operační řízení a TCTV – teorie	61
7- Operační řízení a TCTV - praktická část	123
Závěrečná zkouška a slavnostní vyřazení absolventů	24
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	2
CELKEM	280 hodin (7 týdnů)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky profilačního modulu VPP III OŘ vyplývá, že se tento modul specifikoval ze 44 % na výuku operačního řízení a telefonní centrum tísňového volání (dále jen „TCTV“) v praxi, z 22 % na operační řízení a TCTV z teoretického hlediska a z 9 % obsluze zadávacího terminálu CENTRUM a ALARM.

Tabulka 7 - VPP modul III PP

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	2
1- Tělesná příprava	10
2- Přírodní vědy	40
3- Požární bezpečnost staveb	56
4- Výkon státní správy	49
5- Preventivně výchovná činnost	14
Závěrečná zkouška a slavnostní vyřazení absolventů	24
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	5
CELKEM	200 hodin (5 týdnů)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že profilační modul VPP III PP se z 29 % zabýval výukou předmětu související s hlavní náplní činnosti příslušníka a to požární bezpečností staveb. Z 25 % byla výuka zaměřena na výkon státní správy a z 21 % přírodním vědám, které s tím úzce souvisí.

Tabulka 8 - VPP modul III ADMIN

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	1
1- Tělesná příprava	4
2- Personální práce v HZS ČR	11
3- Základy administrativního zpracování písemností	8
4- Právo a ekonomika	18
5- Kontrola a interní audit	5
6- Psychologie	10
7- Informační systémy a programové vybavení v HZS ČR	6
Závěrečná zkouška a slavnostní vyřazení absolventů	16
Rezerva ředitele vzdělávacího zařízení	1
CELKEM	80 hodin (2 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že profilační modul VPP III ADMIN se z 23 % zabýval právem a ekonomikou. 21 % výuky bylo věnováno závěrečné zkoušce a slavnostnímu vyřazení absolventů. Pouze 14 % výuky bylo zaměřeno na předmět personální práce v HZS ČR.

- **modul IV - PRAXE**

Obsah praxe byl přizpůsoben potřebám jednotlivých cílových skupin tak, aby příslušníci HZS ČR získali v reálné situaci komplexní přehled o činnostech vykonávaných v HZS kraje a rozšířili si teoretické znalosti, praktické dovednosti a zkušenosti ve své profilaci.³²

³² *Učební osnovy kurzů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>> [cit. 2013-02-06]

Tabulka 9 - VPP modul IV IZS

Úsek	Počet hodin
1- IZS a výkon služby	89,5
2- Operační řízení	3,5
3- Požární prevence	11,5
4- Ochrana obyvatelstva	4
5- Krizové řízení	3,5
CELKEM	112 hodin (3 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Tabulka 10 - VPP modul IV KIS

Úsek	Počet hodin
1- IZS	7,5
2- Výkon služby	15
3- Operační řízení	4
4- Požární prevence	4
5- Ochrana obyvatelstva	3,5
6- Krizové řízení	3,5
CELKEM	37,5 hodiny (1 týden)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Tabulka 11 - VPP modul IV OOB a KŘ

Úsek	Počet hodin
1- IZS	4
2- Výkon služby	15
3- Operační řízení	3,5
4- Požární prevence	7,5
5- Ochrana obyvatelstva	22,5
6- Krizové řízení	22,5
CELKEM	75 hodin (2 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Tabulka 12 - VPP modul IV OŘ

Úsek	Počet hodin
1- IZS	15
2- Výkon služby	37,5
3- Operační řízení	37,5
4- Požární prevence	7,5
5- Ochrana obyvatelstva	7,5
6- Krizové řízení	7,5
CELKEM	112,5 hodin (3 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Tabulka 13 - VPP modul IV PP

Úsek	Počet hodin
1- IZS	4
2- Výkon služby	15
3- Operační řízení	3,5
4- Požární prevence	37,5
5- Ochrana obyvatelstva	7,5
6- Krizové řízení	7,5
CELKEM	75 hodin (2 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

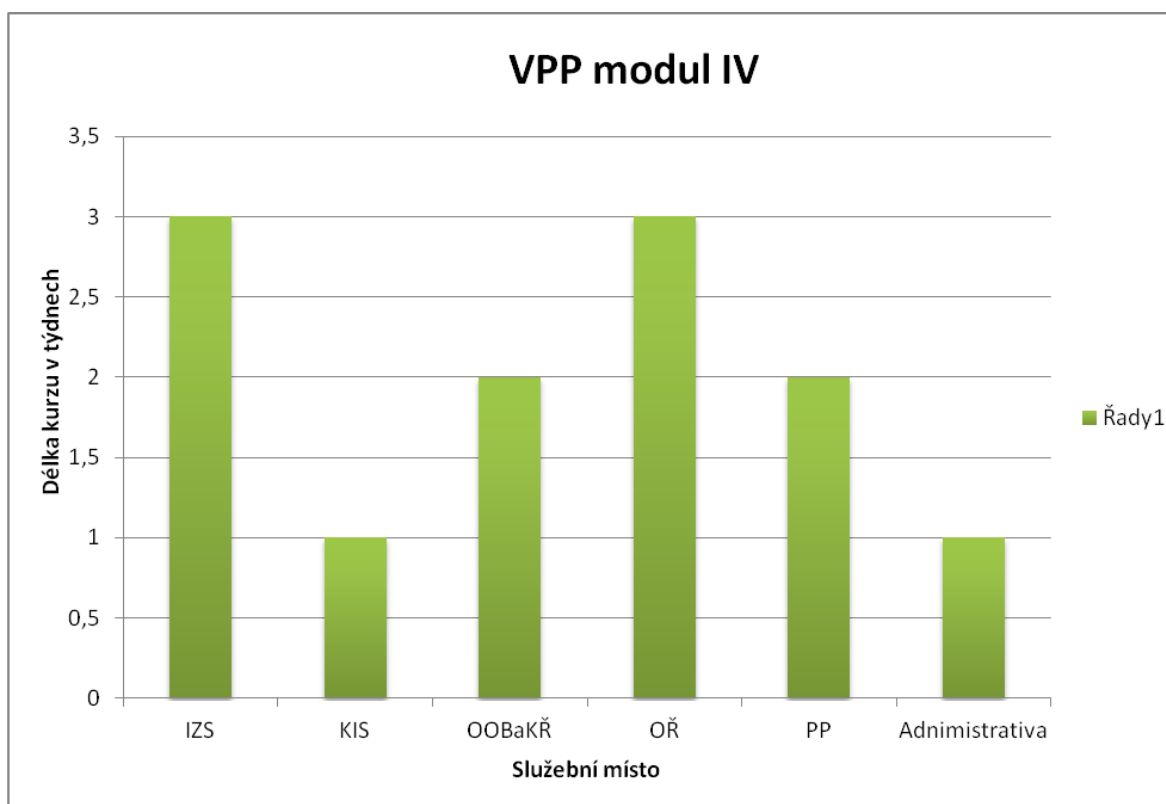
Tabulka 14 - VPP modul IV ADMINISTRATIVA

Úsek	Počet hodin
1- IZS	7,5
2- Výkon služby	15
3- Operační řízení	4
4- Požární prevence	4
5- Ochrana obyvatelstva	3,5
6- Krizové řízení	3,5
CELKEM	37,5 hodin (1 týden)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedených tabulek 9-14 je zřejmé, kolik hodin příslušník musel absolvovat pro své služební místo hodin praxe. V níže uvedeném grafu jsou zpracovány délky kurzů, kde je patrné, že nejvíce praxe museli v rámci základní odborné přípravy absolvovat příslušníci zařazení na služebních místech v rámci IZS a OŘ tj. 3 týdny. Z grafu je možné si uvědomit, že OOB a KŘ mělo stejnou délku s PP, čímž je zřejmé, že tyto oblasti jsou vzájemně propojeny. Nejméně praxe v rámci modulu VVP IV měl příslušník, který byl na služebním místě v oblasti KIS a administrativy.

Graf 2- Modul VPP IV praxe

Zdroj: Osnovy kurzů, vlastní zpracování

Cíl vstupní přípravy příslušníků

Hlavním cílem VPP bylo připravit absolventy teoreticky i prakticky pro výkon zastávané funkce a umožnit jim splnění dalšího odborného požadavku ve smyslu ustanovení § 19 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, tj. získat odbornou způsobilost ve smyslu ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Program si kladl rovněž za cíl podporovat u absolventů od vzniku služebního poměru postoje a upevňovat hodnoty nezbytné pro výkon služby příslušníka HZS ČR.

Vzdělávací program Vstupní příprava příslušníků HZS ČR B (dále jen „VPP B“) byl odbornou přípravou k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR, kteří nebyli zařazeni v jednotce PO a na jejichž služební místo nebyla stanovena jiná odborná způsobilost. Služební zařazení těchto příslušníků bylo zpravidla v administrativě, ve výzkumu, vzdělávání a v ekonomických a logistických oblastech.

Vzdělávací program mohl být organizován ve dvou týdenních soustředěních, přičemž časová prodleva mezi jednotlivými soustředěními mohla být maximálně 6 týdnů.³³

Tabulka 15 - VPP B

Předmět	Počet hodin
1- Všeobecné základy	22
2- IZS a výkon služby jednotek PO	22
3- Prevence	15
4- Ochrana obyvatelstva a krizové řízení	15
5- Závěrečná zkouška	3
CELKEM	80 hodin (2 týdny)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že vzdělávací program VPP B byl z 29 % věnován všeobecnému základu a ve stejné míře IZS a výkonu služby jednotek PO. Z 19 % byl tento program zaměřen na požární prevenci a taktéž ochranu obyvatelstva a krizovému řízení.

Vzdělávací program ADMIN - P byl určen k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR, jejichž služební zařazení byl zpravidla na úseku personalistiky, práva, organizace, výzkumu a vývoje, vzdělávání, psychologické služby nebo v ekonomických a logistických oblastech, a kteří nebyli zařazeni v jednotce PO,

³³Osnovy kurzů, Č.J. PO-2244/GŘ-VZ-2007

případně byli služebně zařazeni na úseku IZS, PP, OOB, KŘ či civilní nouzové připravenosti (dále jen „CNP“).³⁴, v jejich zařazení jim ale nebyla stanovena povinnost získat odbornou způsobilost pro oblast IZS, PP, OOB, KŘ a CNP³⁵

Tabulka 16 - ADMIN P

Předmět	Počet hodin
Zahájení modulu	1
1- Tělesná příprava	2
2- Personální práce v HZS ČR	4
3- Administrativní zpracování písemností	4
4- Právo	6
5- Ekonomika	4
6- Kontrola a interní audit	2
7- Psychologie	4
8- Informační systémy a programové vybavení v HZS ČR	4
9- Aktuální informace z úseku IZS a výkonu služby	3
10- Aktuální informace z úseku požární prevence	2
11- Aktuální informace z úseku OOB, KŘ a CNP	2
Závěrečná zkouška	2
CELKEM	40 hodin (1 týden)

Zdroj: Osnovy kurzů Čj.:MV-70558-1/PO-2009, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že vzdělávací program ADMIN – P se z 16 % věnoval právu, z 11 % personální práci v HZS ČR a z 10 % administrativnímu zpracování písemností a ve stejné míře ekonomice, psychologii a informačním systémům a programovému vybavení v HZS ČR.

³⁴ Osnovy kurzů, Č.J. PO-2244/GŘ-VZ-2007

³⁵ Osnovy kurzů, Č.J. PO-2244/GŘ-VZ-2007

Cíl vzdělávacího programu VPP

Hlavním cílem vzdělávacího programu bylo zopakovat, prohloubit a doplnit znalosti posluchačů v oblastech PO, IZS, OOB a KŘ, předat posluchači nové informace o činnosti jednotek PO a výkonu služby, zapojení složek IZS a jejich spolupráci, a dále rozšířit základní informace z oblastí PP, OOB a KŘ.

Příslušníci zařazení na služebním místě hasič nebo záchranář prodlužovali platnost osvědčení o odborné způsobilosti zkouškou odborné způsobilosti, která se skládala před zkušební komisí jmenovanou ředitelem HZS kraje nebo velitelem Záchraného útvaru HZS ČR a to po 5-ti letech po získání odborné způsobilosti na funkci hasič nebo záchranář.

Tabulka 17 - Kurzy odborné přípravy podle služebního místa

Název kurzu	Počet hodin základního kurzu	Počet hodin prodlužovacího kurzu
Technická služba	80 hodin	40 hodin
Spojová služba	120 hodin	40 hodin
Taktické řízení	200 hodin	40 hodin
Operační řízení I	160 hodin	40 hodin
Operační řízení II	120 hodin	40 hodin
Takticko-strategické řízení	160 hodin	40 hodin
Strategické řízení	144 hodin	40 hodin
Ředitelů	80 hodin	40 hodin

Zdroj: Sběrka interních aktů řízení GŘ HZS ČR – částka 23/2010, vlastní zpracování

Ačkoliv kurz specializované jazykové přípravy nebyl zahrnut ve Sbírce interních aktů řízení generálního ředitele HZSČR č. 23/2010, i tento kurz bylo nutno absolvovat v případě výkonu služby na TCTV 112, neboť příjem tísňových hovorů v cizím jazyce je jednou z priorit.

Specializačních kurzů máme k dnešnímu dni 34 a patří mezi ně:

- ❖ Obsluha přenosných motorových pil v jednotce požární ochrany
- ❖ Obsluha přenosných motorových pil B
- ❖ Instruktor obsluh motorových pil A
- ❖ Instruktor obsluh motorových pil B
- ❖ Vůdce malého plavidla
- ❖ Detekce, monitorování a odběr vzorků nebezpečných chemických látek
- ❖ Vyprošťování zraněných osob z havarovaných vozidel
- ❖ Manipulace se zvířaty při mimořádné události
- ❖ NDT – nositelé dýchací techniky dobrovolných jednotek PO
- ❖ Kyslíkové dýchací přístroje
- ❖ Dekontaminace hasičů
- ❖ Kurz radiační ochrany D6 – RA
- ❖ Kurz radiační ochrany D6 – RB
- ❖ Kurz potápěčů I. Stupně
- ❖ Kurz potápěčů II. Stupně
- ❖ Kurz potápěčů III. Stupně
- ❖ Instruktor potápění
- ❖ Potápění s dýchací směsí NITROX
- ❖ Obsluhy automobilových vysokozdvizných plošinových žebříků
- ❖ Příprav pracovníků kontroly a interního auditu
- ❖ Kurz jeřábníků a vazačů HZS ČR
- ❖ Instruktor obsluhy CCS-COBRA
- ❖ Rozhodčí instruktor v požárním sportu
- ❖ Základní odborná příprava hasičů se specializací pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou
- ❖ Pravidelná odborná příprava hasičů se specializací pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou
- ❖ Základní odborná příprava hasičů-instruktorů pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou
- ❖ Pravidelná odborná příprava hasičů-instruktorů pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou

hloubkou

- ❖ Odborná příprava hasičů-instruktorů vzdělávacích zařízení MV-generálního ředitelství HZS ČR pro práce ve výšce a nad volnou hloubkou
- ❖ Posttraumatická intervenční péče
- ❖ Psychologické aspekty řízení lidských zdrojů v HZS ČR
- ❖ K přípravě příslušníků HZS ČR na vykonání služební zkoušky
- ❖ Práce na divoké vodě
- ❖ Neodkladná zdravotnická pomoc
- ❖ Specializační akreditovaný rekvalifikační kurz neodkladná zdravotnická péče

II. Část

V průběhu psaní praktické části této diplomové práce došlo ke změně pokynu, kterým se upravují požadavky na odbornou způsobilost příslušníků HZS ČR. Podle nového Pokynu generálního ředitele HZS ČR č. 3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR se odborná způsobilost členů podle služebních míst:

- a) na úseku IZS a výkonu služby v jednotkách PO,
- b) na úseku požární prevence, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, krizového řízení nebo operačního řízení,
- c) na úsecích neuvedených pod písmeny a) a b)³⁶.

Kurzy se podle tohoto pokynu dělí na:

- a) základní odbornou přípravu (nástupní odborný výcvik, základní odborná příprava a k získání odborné způsobilosti podle služebního místa),
- b) k prodloužení platnosti osvědčení,
- c) specializační kurzy.

„(1) Příslušník vykonávající činnosti na úseku IZS a výkonu služby v jednotkách PO absolvuje nástupní odborný výcvik (NOV), po jehož absolvování je schopen samostatně vykonávat službu v jednotce PO na místě zásahu.

(2) Příslušník vykonávající činnosti na úseku požární prevence, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, krizového řízení nebo operačního řízení:

- a) absolvuje základní odbornou přípravu (ZOP) a následně absolvuje kurz k získání odborné způsobilosti na příslušné služební místo (příloha č. 1) a
- b) příslušník na úseku požární prevence je dále povinen nejpozději do jednoho roku po získání odborné způsobilosti v kurzu Požární prevence absolvovat příslušný specializační kurz podle služebního místa,
- c) příslušník zařazený na služebním místě operační technik 112 je povinen nejpozději do jednoho roku od ustanovení na služební místo absolvovat specializační jazykový

³⁶ Sbírnka interních aktů řízení GŘ HZS ČR ze dne 16. ledna 2013, částka 3 o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky

kurz pro operátory TCTV 112; tento specializační kurz se prodlužuje stejně jako odborná způsobilost,

- d) příslušník zařazený na služebním místě operační důstojník musí prokázat, že v minulosti absolvoval kurz OŘ. V případě, že jej neabsolvoval, musí jej absolvovat nejpozději do 12 měsíců od ustanovení na služební místo.

(3) Příslušník neuvedený v odstavci 1 a 2 získá odbornou způsobilost absolvováním základní odborné přípravy; po jejím absolvování je rovněž schopen výkonu samostatné činnosti na místě zásahu vyjma činnosti v jednotce PO.

(4) Příslušník vykonávající činnost na úseku spojové služby mimo jednotku PO, v chemických laboratořích, technických a účelových zařízeních, který k výkonu své činnosti musí absolvovat kurz strojní služby, chemické služby, technické služby nebo spojové služby, může tento kurz absolvovat po absolvování ZOP. Tento příslušník nemá odbornou způsobilost pro výkon služby v jednotce PO.³⁷

Základní odborná příprava

Kurz „Základní odborná příprava“ (dále jen „ZOP“) je určen pro příslušníky HZS ČR, kteří nejsou zařazení v jednotkách PO, ale mohou samostatně vykonávat službu při zdolávání požárů a jiných mimořádných událostí. Hlavním cílem kurzu je získání odborných znalostí, dovedností a návyků nových příslušníků HZS ČR v oblastech působnosti HZS ČR, vytvoření předpokladů pro výkon služby na jimi zastávaných služebních místech, získání komplexního přehledu o struktuře a úkolech HZS ČR a příprava na plnění služebních úkolů vyplývajících ze zastávaného služebního místa a zejména na plnění služebních úkolů na místě zásahu bez zařazení do jednotky PO a při zásahu v době mimo službu.³⁸

³⁷ Sbírka interních aktů řízení GŘ HZS ČR ze dne 16.ledna 2013, částka 3, o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky, Čl.2

³⁸ *Osnovy kurzů*, Č.j. MV-15729-1/PO-PVP-2013

Tabulka 18 - ZOP

Předmět	Počet hodin
Organizační část kurzu - zahájení kurzu, vstupní přezkoušení, závěrečná zkouška	11
1- Organizace HZS ČR a výkon státní správy	29
2- Zdolávání mimořádných událostí	23
3- Základy pořadové přípravy, technického výcviku a technických prostředků	37
4- Zdravotní příprava a psychologická příprava	20
CELKEM	120 hodin

Zdroj: Osnov kurzu Č.j. MV-15729-1/PO-PVP-2013, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky ZOP vyplývá, že z 34 % se vyučuje základům pořadové přípravy, technickému výcviku a technickým prostředkům. 27 % výuky je věnováno předmětu o organizaci HZS ČR a výkonu státní správy, 21 % zdolávání mimořádných událostí a 18% zdravotní přípravě a psychologické přípravě.

Nástupní odborný výcvik

Kurz „Nástupní odborný výcvik“ (dále jen „NOV“) je určen pro příslušníky HZS ČR, kteří jsou zařazení v jednotkách PO a mohou samostatně vykonávat službu při zdolávání požárů a jiných mimořádných událostí, popřípadě pro příslušníky HZS ČR, kteří mohou být zařazení k výkonu služby v jednotkách HZS ČR. Hlavním cílem kurzu je získání odborných znalostí, dovedností a návyků nových příslušníků HZS ČR a vytvoření předpokladů pro výkon služby na jimi zastávaných služebních místech. Na tento kurz navazují další kurzy k získání odborné způsobilosti dle zařazení na služební místo. Účastník získá komplexní přehled o oblastech působnosti HZS ČR, o jeho struktuře a úkolech a připraví se zejména k plnění služebních úkolů v jednotce PO na místě zásahu. Absolvent kurzu získá potřebné znalosti a dovednosti, aby bezpečně zvládal výkon činností hasiče v organizačním a operačním řízení, a to samostatně i v družstvu.³⁹

³⁹ Osnovy kurzů, Č.j. MV-22854-1/PO-PVP-2013

Tabulka 19 - NOV

Předmět	počet hodin
Organizační část kurzu - zahájení kurzu, vstupní přezkoušení, závěrečná zkouška	32
1- Organizace HZS ČR a výkon státní správy	29
2- Zdolávání mimořádných událostí	96
3- Technické prostředky	39
4- Technický výcvik	348
5- Zdravotní příprava a psychologická příprava	40
6- Spojení a komunikace	16
CELKEM	600 hodin

Zdroj: Osnovy kurzu Č.j. MV-22854-1/PO-PVP-2013, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky NOV vyplývá, že z 61 % se tento výcvik zaměřuje na technický výcvik, oproti tomu pouze ze 17 % zdolávání mimořádných událostí a ze 7 % současně problematice zdravotní přípravy, psychologické přípravy a technickým prostředkům.

Tabulka 20 - Kurzy k získání odborné způsobilosti podle služebního místa

Název kurzu	Počet hodin základního kurzu	Počet hodin opakovacího kurzu
1. Technická služba	80 hodin	40 hodin
2. Strojník	120 hodin	Není, provádí se přezkoušení na HZS kraje
3. Operační řízení	160 hodin	40 hodin
4. Požární prevence	108 hodin	35 hodin
5. Ochrana obyvatelstva a krizové řízení	80 hodin	25 hodin
6. Taktické řízení	200 hodin	40 hodin
7. Takticko-strategické řízení	160 hodin	40 hodin

Zdroj: Sběrka interních aktů řízení GŘ HZS ČR – částka 3/2013, vlastní zpracování

Příslušníci zařazení na služebním místě hasič, hasič-strojník, záchranář, záchranář-strojník a vrchní asistent se specializací lezec–instruktor, potápěč III stupně, potápěč instruktor, technický vedoucí odstřelu nebo střelmistr prodlužují platnost osvědčení o odborné způsobilosti zkouškou odborné způsobilosti, která se skládá před zkušební komisí jmenovanou ředitelem HZS kraje nebo velitelem Záchraného útvaru HZS ČR a to po 5-ti letech po získání odborné způsobilosti na výše uvedené funkce.⁴⁰

Specializační kurzy, které jsou již uvedeny na straně 44-45 zůstaly i podle nového pokynu beze změny.

⁴⁰ Sbírnka interních aktů řízení GŘ HZS ČR ze dne 16.ledna.2013, částka 3, *o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky*, Čl.5

III. Část

Na základě získaných informací od Ing. Juraje Jurdíka z odboru IZS Hasičského prezidia Slovenské republiky jsem zjistila, jak je zajištěna odborná způsobilost na Slovensku.

Příslušník je přijat do tzv. přípravné státní služby. Ta je přípravou na vykonávání stálé státní služby.⁴¹

Přípravná státní služba

Přípravná státní služba plyne od dne vzniku služebního poměru a po dobu jejího trvání je příslušník jmenovaný do funkce jako příslušník čekatel, pokud není stanoveno jinak. V tomto období je příslušník čekatel povinný získat osobní odbornou způsobilost. Služební úlohy vykonává pod dohledem školitele, který je jeho bezprostřední nadřízený

Přípravnou státní službu je možno prodloužit v případě, že pokud si příslušník čekatel během této doby, bez svého zavinění, nezískal osobní odbornou způsobilost. Nejdéle však o jeden rok. Po přijetí do služebního poměru musí každý příslušník projít přípravnou státní službou kromě příslušníka, který je přijat do dočasné státní služby a příslušníka, který byl v předcházejícím služebním poměru jmenovaný podle zákona č. 315/2001 Z.z, o Hasičskom záchrannom zbore do stálé státní služby. Období přípravné státní služby plyne od dne vzniku služebního poměru a končí zkouškou osobní odborné způsobilosti.⁴²

Osobní odborná způsobilost

Součástí přípravné státní služby je odborná příprava příslušníka čekatele k získání osobní odborné způsobilosti. Tato odborná příprava tvoří:

- a) Základní přípravu
- b) Specializovanou přípravu

V přípravné státní službě po absolvování základní přípravy plní příslušník úlohy vyplývající z funkce, do které je jmenovaný.

Specializovaná příprava příslušníků se vykonává až po skončení základní přípravy.

⁴¹ Slovensko. Zákon č.315/2001 Z.z. ze dne 2.7.2001, o *Hasičskom a záchrannom zbore*

⁴² Slovensko. Zákon č.315/2001 Z.z. ze dne 2.7.2001, o *Hasičskom a záchrannom zbore*, §23

Zkušební doba

Při přijetí do služebního poměru v přípravné státní službě nebo v dočasné státní službě se určí zkušební doba, a to nejvíce na 6 měsíců. Určená zkušební doba je součástí přípravné státní služby a dočasné státní služby a nesmí se dodatečně prodlužovat. Tato zkušební doba začíná plynout od dne přijetí do služebního poměru.⁴³

Stálá státní služba

Stálá státní služba bezprostředně navazuje na přípravnou státní službu. Podmínkou jmenování do stálé státní služby je získání osobní odborné způsobilosti.⁴⁴

Dočasná státní služba

Dočasná státní služba je na určitou dobu, nejdéle však na 5 let, v které vykonává státní službu odborník potřebný na plnění úloh státní služby. Tato služba se může vykonávat opakovaně. Může být do ní jmenovaný uchazeč na zastupování příslušníka po dobu pracovní neschopnosti, mateřské dovolené, rodičovské dovolené, neplaceného služebního volna nebo na obsazení volného místa. Příslušník v dočasné státní službě, který splní kvalifikační požadavky osobní odborné způsobilosti nebo odborné způsobilosti a uplynula mu zkušební lhůta, může být na základě jeho písemné žádosti a závěrů služebního hodnocení jmenován do stálé státní služby.⁴⁵

⁴³ Slovensko. Zákon č.315/2001 Z.z. ze dne 2.7.2001, o *Hasičskom a záchrannom zbore*, §28

⁴⁴ Tamtéž, §29

⁴⁵ Tamtéž, §30

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

Získávání odbornosti příslušníků HZS ČR probíhá v podstatě nepřetržitě po celou dobu jejich služby. Od jejich nástupu ke sboru jsou seznamováni s úkoly celého HZS ČR. Příslušníci zařazení v jednotkách v rámci kurzů, výkonu služby a pravidelné odborné přípravy sbírají zkušenosti a dovednosti k výkonu tohoto po všech stránkách náročného povolání. Příslušníci v denní službě se zdokonalují především v rámci kurzů, instrukčně metodických zaměstnání, každodenní činnosti a studiu legislativy a norem. Určitě nedílnou součástí je získávání zkušeností při samotném uplatnění v praxi při mimořádné události – od přijetí, nahlášení mimořádné události na TCTV 112 nebo linku 150 po řešení jednotkou PO na místě mimořádné události. Mimo organizovanou odbornou přípravu na každém příslušníkovi, jak sám se bude po odborné stránce zdokonalovat a rozvíjet. Informace lze čerpat z odborných časopisů, webových stránek, různých publikací, předpisů, videí, výstav, konferencí či přednášek. Je možno tam získat novinky, zajímavosti, nové trendy a postupy při zdolávání mimořádných událostí, následných opatření a další informace. Mohou pomoci najít řešení tam, kde selže konvenční řešení naučené standardními metodami a výcvikem. Takto získané informace může šířit dál mezi kolegy, využívat i zlepšovat podle získaných poznatků.

System školství u HZS ČR se mění a vyvíjí, stejně jako požární ochrana, IZS a struktura zásahů. Při katastrofických povodních v roce 1997 se ukázalo, že je nutná změna legislativy, pořízení vybavení pro hasiče, vznik integrovaného záchranného systému a koordinovaný postup jeho složek při likvidaci především takto rozsáhlých událostí. Nově přijaté zákony z roku 2000 (zákon o PO, zákon o IZS, zákon o HZS, zákon o krizovém řízení, zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a jejich prováděcími předpisy) pomohly vyřešit některé problémy. Důkazem tohoto tvrzení jsou údaje o mrtvých, zraněných, zachráněných, škodách a časových posloupnostech uveřejněných ve statistikách z povodní následujících. V rámci IZS se provádí každoroční cvičení složek, která vesměs probíhají v souladu s Katalogem typových činností složek IZS.

System vzdělávání v současné době je postaven především na teorii a zbytečnostech. V době ekonomické prosperity ČR bylo za přispění prostředků Evropské unie plánováno

centralizovat systém hasičského vzdělávání a vybudovat jedno velké výcvikové středisko pro hasiče celého ČR v Hradci Králové. V té době vzdělávání příslušníků probíhalo v odborných učilištích PO Chomutov, Brno, Frýdek Místek a Borovany. Specializační kurzy jako například radiační záření se konaly v Třemošné a Lázních Bohdaneč. Z ekonomického hlediska byl a je tento systém nevýhodný. Cestovní náklady, údržba, provoz a investice do každého zařízení zvláště je zcela určitě nevýhodné. V roce 2010 bylo rozhodnuto o zrušení PO Chomutov. Toto zařízení, jehož součástí je střední odborná škola PO sloužilo primárně příslušníkům z Čech. Dalším úsporným krokem se stalo sloučení odborných učilišť do jednoho zařízení „Školní a výcvikové zařízení Brno“. V současné době musí hasiči z Čech dojíždět za vzděláváním až do Brna, popřípadě Frýdku Místku. V rámci snižování finančního rozpočtu HZS ČR bylo při auditu projektu nového výcvikového střediska v Hradci Králové zjištěno, že případná výstavba tohoto zařízení je velkou ekonomickou zátěží pro sbor, kterou nelze finančně realizovat. Plánované finanční prostředky z fondů Evropské unie se podařilo čerpat v rámci Integrovaného operačního programu „Zvýšení akceschopnosti Hasičského záchranného sboru České republiky pro záchranné a likvidační práce při živelných pohromách“. Jedná se o nákup a obnovu techniky a prostředků pro HZS ČR.

Vydání nového Pokynu generálního ředitele HZS ČR č. 3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR mě v průběhu psaní diplomové práce předběhlo v myšlence navrhnout změnu v systému vzdělávání ohledně kurzu VPP. Naprosto souhlasím s tím, že každý příslušník, který je přijat do služebního poměru by měl nějakou formu VPP absolvovat, ale je otázka, zda je pro příslušníky přijaté na ekonomický úsek, nutné zabývat se tolika hodinami praxí a naopak pro výjezdové hasiče tolika hodinami právními zákony apod. proto bych se ráda ztotožnila s nově zavedeným systémem. Základní vzdělání pro všechny, ale rozdělení na příslušníky v přímém výkonu služby a v nepřímém výkonu služby.

Na toto základní vzdělávání navazují kurzy specializační. V současné době tyto kurzy trvají od 4 do 5-ti týdnů, kde se stále v jisté míře klade důraz na opakování právních předpisů či pokynů. Z tohoto důvodu bych navrhla tyto kurzy zkrátit a věnovat se pouze praxi, která je nutná pro vykonávání práce. Vzhledem k tomu, že na každé stanici i operačních střediscích funguje systém odborné přípravy, a kromě toho i 1x roční

přezkoušení odborných znalostí, nevidím důvod, proč by to měl posluchač ve školících a výcvikových střediscích opět probírat. Samozřejmě, že tím klesnou i náklady na ubytování a dopravu, což je v době, kdy se každý rok dostává státním složkám méně a méně finančních prostředků ze státního rozpočtu jistě přínosné.

Opakovací nebo-li prodlužovací kurzy jsou také diskutabilní. Tyto kurzy trvají týden, kde úvodem posluchač napíše vstupní test znalostí, následující dny opakuje učivo (vědomosti), které by již měl znát, neboť na své pozici pracuje již 5 let, a tak si myslím, že je to dostačující k tomu, aby o své problematice věděl natolik, aby ji nemusel znovu probírat v hodinách výuky.

Tyto kurzy bych zkrátila na 3 dny. Ponechala bych vstupní test, který prověří aktuální znalost příslušníka, následný den by sloužil k probrání aktuálního problému v daném oboru a na závěr výstupní test, či složení zkoušky před komisí. Je zde důležité si položit otázku, zda některé kurzy nelze zkrátit ještě více, např. na jeden den, jak je tomu u prodlužovacího kurzu pro funkci hasič-strojník. V současné době se tato problematika přezkoušuje v rámci územních odborů HZS krajů. Zkušební komise se skládá minimálně z 3 členů (předseda komise a dva členové), komise musí být v lichém počtu. Protokol o vykonání přezkoušení z odborné způsobilosti se zasílá do školícího a výcvikového zařízení, kde potvrdí osvědčení, čímž dojde k prodloužení platnosti odborné způsobilosti.

Doporučení č. 1:

Doporučila bych, aby se toto přezkoušení odborné způsobilosti provádělo tak, že předsedou komise bude příslušník z krajského ředitelství, který toto přezkoušení bude v rámci jednotlivých územních odborů koordinovat pro jednotnost přezkoušení. Zabrání se tím případné zaujatosti a především klesnou náklady na dopravu a ubytování příslušníků ve školících a výcvikových střediscích. Tím se sníží i mzdové náklady na příslušníky, kteří musí za své kolegy zajišťovat akceschopnost.

Návrh zkušební komise:

Předseda komise – příslušník krajského ředitelství garantující strojní službu

1. člen – technik strojní služby územního odboru

2. člen – vedoucí pracoviště IZS a služeb územního odboru

Případnými dalšími členy mohou být např. velitel stanice, velitel čety, případně technik strojní služby či vedoucí pracoviště IZS a služeb jiného územního odboru

Doporučení č. 2:

Na velitelský post, tudíž i na odbornou způsobilost na tuto funkci by měli být zařazováni hasiči s dlouholetou praxí. Před nástupem do kurzu k získání odborné způsobilosti na velitele by samostudiem hasič získal další teoretické odborné znalosti, které by byly specifikovány Sbírkou interních aktů řízení generálního řízení HZS ČR. Při nástupu do kurzu by „velitelští adepti“ absolvovali tzv. připouštěcí test. Tím by se dosáhlo kratší délky kurzu v rozsahu 3 týdny a následně i kratší odloučení od výkonu služby i od rodiny. Obdobným způsobem by probíhalo prodloužení odborných znalostí a zkrácení z 5 dnů na 3.

Doporučení č. 3:

Na funkcích, pro které je stanovena odborná způsobilost **takticko-strategické řízení** by měli být zařazeni velitelé s dlouholetou praxí na funkci velitele, kteří mají řídicí schopnosti a během praxe již získali zkušenosti při plnění úkolů státní správy k obci s rozšířenou působností v oblasti IZS a PO. Před nástupem do kurzu k získání odborné způsobilosti takticko-strategické řízení by samostudiem velitel získal další teoretické odborné znalosti, které by byly specifikovány Sbírkou interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. Při nástupu do kurzu by velitelé absolvovali tzv. připouštěcí test. Tím by se dosáhlo kratší délky kurzu v rozsahu 2 týdny. Obdobným způsobem by probíhalo prodloužení odborné způsobilosti a zkrácení z 5 dnů na 3.

Jak je patrné z tabulek č. 17 a č. 20, kurz OŘ II zcela zanikl a je nahrazen kurzem TSŘ. S tímto krokem rozhodně nesouhlasím, neboť OŘ II je určen operačním důstojníkům se samostatnou rozhodovací činností s územní, krajskou nebo republikovou působností a kurz TSŘ je kromě výše uvedeného určen také velitelům stanic HZS kraje s plněním úkolů k obci s rozšířenou působností, velícím důstojníkům směny jednotky HZS kraje, vedoucím oddělení na úseku IZS, ředitelům odboru na úseku IZS, ředitelům územních odborů HZS kraje, příslušníkům vykonávající službu řídicího důstojníka, příslušníkům

předurčených pro strategické rozhodování za HZS ČR v krizovém štábu kraje nebo krizovém štábu obce s rozšířenou působností. Dále pak náměstkům ředitele HZS kraje (kromě náměstka pro ekonomiku), ředitele kraje, náměstka GŘ HZS ČR (kromě náměstka pro ekonomiku a náměstka pro řízení lidských zdrojů) a v neposlední řadě pro generálního ředitele. Už jen samotný fakt, že příslušníci, kterým je určen kurz TSŘ mají naprosto jiné pravomoci a především rozhodovací funkce, je dle mého názoru nedobrý krok, když i operační důstojník musí tento kurz absolvovat.

Doporučení č. 4:

I nadále bych ponechala kurz OŘ II výhradně pro operační důstojníky a kurz TSŘ pro příslušníky ve velicích funkcích. Právě s ohledem na to, že operační důstojník nemá takové pravomoci jako příslušníci ve velicích funkcích a také proto, že 80 % učebních osnov kurzu TSŘ by operační důstojník v praxi nikdy nevyužil, neboť k tomu není kompetentní.

Specializační **jazykový kurz pro techniky TCTV 112** bych ohodnotila jako dostačující, avšak zde bych navrhla kratší interval opakování. Podle učebního dokumentu⁴⁶ byl měl každý operátor TCTV 112 absolvovat tento kurz 2x za 5 let. Telefonní číslo 112 je mezinárodní a každý operátor musí ovládat alespoň jeden světový jazyk – angličtinu nebo němčinu. Každý kraj neodbavuje stejný počet cizojazyčných hovorů, proto někteří operátoři jsou v tzv. nevýhodě, neboť nejsou dnes a denně v kontaktu s cizojazyčnými hovory.

Doporučení č. 5:

- 1) Tento opakovací kurz absolvovat 1x ročně, s tím, že operátoři si vymění zkušenosti a budou se probírat aktuální témata (např. prasečí chřipka, ptačí chřipka....) neboť každý tísňový hovor je unikátní a je třeba tyto aktuální problémy řešit i cizojazyčně.
- 2) Aby měl každý operátor TCTV možnost, nejlépe v rámci odborné přípravy, se nadále vzdělávat v cizím jazyce, se kterým byl na dané služební místo přijat.

Samostatnou kapitolou návrhu změny je stavební prevence, kontrolní činnost, ochrana obyvatelstva a krizové havarijní plánování. Jsem si vědoma, že mým návrhem se vracím

⁴⁶ *Učební dokument*, Č.j. MV-92769-1/PO-2008

o 13 let zpět, kdy ochrana obyvatelstva a krizové havarijní plánování bylo součástí okresních úřadů. Jsem však přesvědčena, že v této oblasti by HZS ČR ušetřil nemalé finanční prostředky, které by bylo vhodnější investovat do zastaralé techniky a věcného vybavení. Ušetřené finanční prostředky by se daly i v neposlední řadě použít na modernizaci informačních technologií či platy příslušníků a zaměstnanců.

Doporučení č. 6:

Tyto činnosti bych nadále neponechala v kompetenci HZS ČR, ale přenechala bych je na obce s rozšířenou působností. Nemyslím si, že posuzovat vhodnost stavby z požárního hlediska bezpodmínečně musí spadat pod HZS ČR, a to samé si myslím i o ochraně obyvatel a krizovém havarijním plánování. Plánování co by se stalo, kdyby ... by jistě zvládl i každý občanský zaměstnanec v rámci obce s rozšířenou působností. Tím by HZS ČR klesly náklady jak na vzdělávacím kurzu v daném oboru, cestovním a v neposlední řadě na platu, který je dán tabulkovým systémem.

Doporučení č. 7:

Příslušníka pro zjišťování příčin požárů, který dnes patří pod prevenci navrhuji přeřadit na pracoviště IZS a služeb.

6 Závěr

I přesto, že by se mohlo zdát, že systém vzdělávání u HZS ČR se stále zdokonaluje, i v současné době nalezneme v tomto systému velké nedostatky. Je třeba uvést na pravou míru, že modulový systém, který již neexistuje, nebyl prvním systémem, podle kterého se vyučovalo. Odvážím se konstatovat, že jen za mé působnosti (8 let) jako příslušník HZS Kraje Vysočina se tento vzdělávací proces změnil minimálně 4x. A to není málo.

Jak tedy praktikovat vzdělávací systém, aby byl efektivnější a také úspornější, jak z časového hlediska, kdy je třeba zajistit akceschopnost jednotky, tak z finančního hlediska, kdy HZS ČR rok od roku disponuje menšími finančními prostředky? V první řadě bych naprosto souhlasila s kurzy NOV a ZOP. Ať už je příslušník zařazen na jakoukoliv funkci, je to příslušník HZS ČR, a proto by měl být s problematikou HZS seznámen. Příslušníci zařazení do výkonu služby v jednotkách PO by měli být více soustředěni na praktickou stránku. Jistě by se nikomu nezamlouval hasič znající legislativu spojenou s HZS ČR, ale nevědí nic o tom, jak se hasí požár. Co se týče kurzů potřebných k získání odborné způsobilosti, je zde otázkou zda je nutné opět trávit hodiny opakováním legislativy či jiných základních předmětů, které již příslušník získal absolvováním právě výše zmiňovaným kurzem NOV či ZOP. Pokud by tyto kurzy byly zaměřeny výslovně na problematiku daného oboru, jistě by to bylo daleko přínosnější. Příslušníci by nemuseli trávit tolik času ve školících a výcvikových zařízeních, tím by byl v kratší době akceschopný a především HZS daného kraje by klesly náklady na dopravu, zajištění akceschopnosti jednotky PO jeho nepřítomnosti a dále pak náklady na provoz těchto zařízení, který byl např. v I. polovině loňského roku ve Školícím a výcvikovém zařízení Frýdek-Místek cca 583 Kč/den. Tj. při počtu příslušníků za I. pololetí roku 2012 – 1710 posluchačů x 583 Kč za den = 996 930 Kč.

V žádném případě bych nerušila kurz operační řízení II a nenahrazovala ho kurzem takticko-strategické řízení. Oba tyto kurzy mají rozdílné osnovy a rozhodně v tom nevidím žádnou efektivitu. Operační důstojník, sloužící na operačním středisku, jehož prioritním posláním je rozhodovací funkce ve smyslu vysílat jednotky PO k mimořádné události a dále plnit požadavky velitele zásahu, není kompetentní na své pozici rozhodovat a činit závěry tak, jako příslušníci ve velicích funkcích.

Pokud se pozastavím nad specializačním jazykovým kurzem TCTV 112, jeho efektivitu vidím v častějším intervalu prodlužovacích kurzů. Musím souhlasit, že po ekonomické stránce je tento návrh spíše zatěžující, ovšem je třeba na tento problém nahlížet také z kvalitativního hlediska.

Kurzy potřebné k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti bych navrhla zkrátit na nezbytně nutnou dobu – tj. 3 dny. Tyto kurzy se absolvují po 5-ti letech a neshledávám nutné, opakovat problematiku, se kterou se posluchač dnes a denně setkává při výkonu své služby. Rozhodně mi tento návrh přijde efektivnější a samozřejmě jak již bylo psáno výše i úspornější z hlediska finančních nákladů.

Největší návrh změny vzdělávacího systému je v tom, že by příslušníci stavební prevence, kontrolní činnosti, ochrany obyvatelstva a krizového havarijního plánování nebyli nadále příslušníci a ani součástí HZS ČR, ale plně spadali do kompetencí obcí s rozšířenou působností a ty by si již samy zajišťovaly jejich odbornou způsobilost.

V III. části vlastní práce popisují, jak je zajištěna odborná způsobilost na Slovensku. Ačkoliv nemohu srovnat systém v HZS ČR a HZS Slovenska, neboť každý je založen na jiném právním základě, mohu konstatovat, že jejich zkušební lhůta je daleko finančně efektivnější, než u HZS ČR. Neboť na Slovensku již po šesti měsících HZS investuje finanční prostředky do příslušníka, kterému nehrozí riziko nesplnění služební zkoušky a tím odchod od HZS ČR.

7 Seznam použité literatury, právních norem, interních předpisů a internetové zdroje

Odborné tištěné zdroje:

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: Nejnovější trendy a postupy*. 10. vyd., Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. 800s. ISBN 978-80-247-1407-3.

MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. 2., přepr. vyd., ASPI. Praha: ASPI, 2004. 148s. ISBN 80-7357-045-9.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., Praha: Grada, 2007. 328s. ISBN 978-80-247-1821-7.

Hasiči a záchranáři na přelomu tisíciletí: stručný průřez historií hasičů v českých zemích. MV-GŘ HZS ČR, 2001. 98s. ISBN 80-86284-15-8

Právní normy:

Česko. Zákon č. 133/1985 Sb. ze dne 17.12.1985, *o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů*

Česko. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12.4.2000, *o obcích ve znění pozdějších předpisů*

Česko. Zákon č.129/2000 Sb. ze dne 12.4.2000, *o krajích ve znění pozdějších předpisů*

Česko. Zákon č. 239/2000 Sb. ze dne 28.6.2000, *o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*

Česko. Zákon č. 262/2006 Sb. ze dne 21. 4. 2006, *zákoník práce ve znění pozdějších předpisů*

Česko. Zákon č. 361/2003 Sb. ze dne 23.9.2003, *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů ve znění pozdějších předpisů*

Slovensko. Zákon č. 315/2001 Z.z. ze dne 2.7.2001, *o Hasičskom a záchrannom zbore*

Vyhláška č. 328/2001 Sb., *o některých podrobnostech zabezpečení IZS*, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.

Interní předpisy HZS ČR:

Sbírka interních aktů řízení GŘ HZS ČR ze dne 12.dubna.2010, částka 23, *o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky*

Sbírka interních aktů řízení HZS ČR ze dne 16.ledna.2013, částka 3, *o odborné způsobilosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky*

Sbírka interních aktů řízení ředitele HZS kraje Vysočina ze dne 23. června 2008, částka 8, *Organizační řád HZS kraje Vysočina – Uved' nový*

Internetové zdroje:

Andragogický slovník [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník>>[cit.2013-03-04].

Informace o škole [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/informace-o-skole.aspx>>[cit. 2012-12-07].

Historie Vysoké školy báňské [online]. Dostupné z WWW: <http://www.spbi.cz/index.php?id_document=8227>[cit. 2013-02-13].

Organizační složky IZS [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/hasici-cr-web-organizacni-slozky.aspx>> [cit. 2012-12-07].

Podmínky přijetí do pracovního poměru u HZS ČR [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/prijeti-do-pracovniho-pomeru-podminky-prijeti-do-pracovniho-pomeru-u-hzs-cr.aspx>>[cit. 2012-12-07].

Učební osnovy kurzů [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>> [cit. 2013-02-06].

Ostatní zdroje:

Osnovy kurzu, Č.j. MV-22854-1/PO-PVP-2013

Osnovy kurzu, Č.j. MV-15729-1/PO-PVP-2013

Osnovy kurzu, Č.j. MV-70558-1/PO-2009

Osnovy kurzu, Č.j. PO-2244/GŘ-VZ-2007

Učební dokument, Č.j. MV-92769-1/PO-2000

8 Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka 1 - VPP modul I	36
Tabulka 2 - VPP modul II.....	37
Tabulka 3 - VPP modul III IZS	38
Tabulka 4 - VPP modul III KIS	39
Tabulka 5 - VPP modul III OOB a KŘ.....	39
Tabulka 6 - VPP modul III OŘ.....	40
Tabulka 7 - VPP modul III PP	40
Tabulka 8 - VPP modul III ADMIN	41
Tabulka 9 - VPP modul IV IZS	42
Tabulka 10 - VPP modul IV KIS.....	42
Tabulka 11 - VPP modul IV OOB a KŘ	42
Tabulka 12 - VPP modul IV OŘ.....	43
Tabulka 13 - VPP modul IV PP	43
Tabulka 14 - VPP modul IV ADMINISTRATIVA.....	43
Tabulka 15 - VPP B	45
Tabulka 16 - ADMIN P	46
Tabulka 17 - Kurzy odborné přípravy podle služebního místa	47
Tabulka 18 - ZOP	52
Tabulka 19 - NOV	53
Tabulka 20 - Kurzy k získání odborné způsobilosti podle služebního místa	53

Obrázek 1 - Jan Amos Komenský	12
Obrázek 2 - Historická hasičská stříkačka.....	17
Obrázek 3 - JUDr. Miroslav Řepiský	21
Graf 1 - Přehled složek IZS	25
Graf 2- Modul VPP IV praxe.....	44

9 Seznam zkratek

ADMIN – Administrativa

CNP – Civilní nouzová připravenost

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – Integrovaný záchranný systém

KIS – Komunikační a informační systémy

KŘ – Krizové řízení

NOV – Nástupní odborný výcvik

OOB – Ochrana obyvatelstva

OŘ – Operační řízení

PO – Požární ochrana

PP – Požární prevence

TCTV – Telefonní centrum tísňového volání

TSŘ – Takticko-strategické řízení

VPP – Vstupní příprava příslušníků

VVP B – Vstupní příprava příslušníků B

ZOP – Základní odborná příprava